

DE PARTV

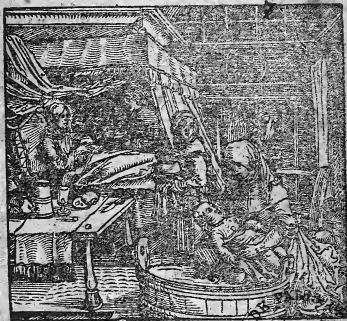
HOMINIS, ET QVAE 35201

CIRCA IPSVM ACCIDVNT,

adeoq; de parturientum & infantium
morbis atque cura, Libellus

D. Eucharij Rhodio-
nis, Medici.

35201

Cum Priuilegio Imperiali.
FRANC. Apud Hær, Chr. E.

MM
CM. 1 2 3 4 5 6 7 8 9

10281

ERVDITISS. VIRO

D. EVCHARIO RHODIONI,

Medico Francofortensi, Christianus

Egenolphus S.

OMINEM, siue pri-
morum parentum
delicto, siue alio
quopiã diuino cõ-
silio, inter cætera
animantia, ut quamægerrimè, ne-
que procul à mortis periculo pro-
generari, ita quàmfacillimè inte-
rire, si cui non satis testatum, euen-
tus certè ipse quotidie ponit ob-
oculos. Nil mirum itaque, si or-
tum nostrum penitus cõsideran-
tes, & uitæ, uti quæ nõ paruo con-
stiterit, & omnis conuersationis
nostræ, non mediocrem simus ha-
bituri rationem. Qua re, ornatif-
sime uir, illectus, ut opinor, olim
humanitatis tuæ, cui bene sit in Do-

P R A E F A T I O.

mino, genitor, cuius in hac urbe
 tu & nomen refers & functionē,
 libellum quendam de partu homi-
 nis, & quæ circa ipsum accidunt,
 edidit Germanicè, qui in tot mil-
 le descriptus exemplaria, non me-
 diocri parturientum, obstetricū,
 ac Medicorum denique compen-
 dio, tota distrahitur Germania.
 Eum multoties exterarum Natio-
 num eruditi cōplures Latino idio-
 mate excudi, à me cum plerisque
 alijs, contendebant, Germanos,
 quib. indies eiusmodi in omni di-
 sciplinarū genere, uenustuli exo-
 riantur libelli, se longè feliciores
 causantes. Quorum precibus eò
 alacrius, quòd inde quasi hæredi-
 tario iure, ad eruditionem tuam,
 cui omnia debeo, ac optimum pa-
 rentem, non uulgarem honorem
 redi-

rediturum praeuiderim, obsequi-
tus, amico cuidam docto iuxta ac
syncero, in Latinam linguam libel-
lum uertendum detuli, qui uel tua
causa, quæ est uiri humanitas, id
laboris lubens subiit, licet à sua
professione id opus ualde esset a-
lienum. Quanquam, ut ego pu-
to, ob hanc uersionem, nō minus
illi se, tam Latini quàm Germani,
tuo parenti de editione Germani-
ca, debere fatebuntur. Va-

le. Anno 1532.

A 3

PROLOGVS.

O S T E A quàm cœlestis
ille rerum omnium pa-
rens Deus, secundū in-
effabilem suam prouis-
dentiam hominē ab ini-

tio creatum, æternæ uitæ atq; felicitati destinauit, non satis ille quidem habuit, corpus hoc sensibus ac membris aptum, atq; perfectum ut est, ex nihilo creasse, nisi etiam eas insuper dotes illi adderet, quibus ea quæ ad alendū & conseruandum illud pertinent, inuenire, atq; diiudicare posset. Proinde pro summa illa sua erga nos beneuolentia, mentem ac rationem nobis indidit, quibus quo ad cœlestia pertinet, ad ipsum quàmproxime accederemus, diuinitatisq; tanquam participes essemus, & quod ad curam nostrā atq; humani corporis spectat, omnia quibus ad alendam & custodiendam hanc uitam indagare atq; cognoscere possemus. Nam & hinc arbitror tot præclarissima hominum ingenia, non solū in his inferioribus, atque terrenis rebus, circa plantarum, ac se-

minum

minum potestates, atq; naturam occupata fuisse, uerum etiã in cœlum usq; sensibus, atq; cogitatione ascendisse, syderũq; rationes ac motus, ipsumq; totius uniuersi harmoniam & esse. Cum perscrutando, quid quoquo modo hominum uitæ atq; incolumitatĩ conferret, aut contrà noceret, multiplici studio atq; diligentia didicisse. Tales enim uidemus uetustissimum quidem illum Hippocratem, & qui post eum secuti sunt, Galenum, Auicennam, Rasim, atque alios, quos hic enumerare necesse non est, qui beneficio atq; uirtute Dei, eousque euaserunt, ut quæcunq; uel ad præseruandam uel ad restituendam uitæ humanæ incolumitatẽ, necessaria forent, ea & ingenijs deprehendisse, & ipsa omnibus præstitisse uiderẽtur. Quorum quidem exemplo, cùm omnes nos, qui eadem illa studia ingressi sumus, ea quæ ab illis prodita, & accepta sunt, aliorum usui atque utilitatĩ, quantum fieri potest tradere debeamus; squidem turpe mihi futurũ pu-

tauī, si non pro mea quoq; facultate,
 humanę uitę atq; incolumitati aliqua
 parte profuiſſem, præſertim cū nō
 omnibus tot ac tanta illorum uolumi
 na euoluere liceat, & noſtrorum tem
 porum malignitas, doctorum Medi
 corum copiam nō paſſim aut ſemper
 præbeat. Porro cū multa ſunt, quor
 um cognitio hiſ temporibus ut rara,
 ita ualde neceſſaria eſt, tamen in par
 te aliqua documentum ſtudiorum ac
 diligentię me exhibere malui, quā
 toto opere periclitari, & ceu figulinā
 in dolio, ut dicitur, auſpicari. Et quia
 in hiſce regionibus, in quibus mihi
 hætenus uiuere cōtigīt, multa ac ua
 ria pericula circa prægnantes, earūq;
 partus, accidere ſolent, quōd ex ple
 runque quibus obſetricandi munus
 cōmiſſum eſt, per imperitiā minus
 ea quę parientibus, aut ex partu labo
 rantibus profunt, aut contrā obſunt,
 intelligunt ac uident, Conſtitui bre
 ues quosdam uelut commentarios ſu
 per ea re componere, ex quibus meo
 quidem iudicio, facile omnia illa, quę
 obſeſſe

obesse solēt, cura pręuerti, aut ea quę aduersa accidere, curari atq; restitui possunt. Quam quidem meam operam non ijs solūm ad quosea maximē pertinet, utilem, sed etiam ijs, qui animū ad hęc studia perdiscenda adpulerunt, & in uniuersum omnibus studiosis gratam fore existimo, præcipuē cūm nihil tam deforme ubiq; sit, quā hominem literis atq; eruditione alijs præstantem, ipsum suę generationis atq; originis rationem atque modum nescire. Cæterū totus hic libellus duodecim capitibus continetur, quorum quid in unoquoq; docetur, hic ex ordine subnotauimus.

Cap. I. Quo situ atque habitu partus in utero quiescit, & quot pelliculis idem circumuoluitur.

Cap. II. Quod tempus pariendi, & qui partus naturales, & qui contra naturam fiunt.

Cap. III. De facili partu, & difficili, & quo pacto facilitas aut difficultas hęc cognosci potest.

Cap. IIII. Quid parientibus maximē

DE PARTU

agendū, & quomodo ægrè parientibus subueniendum est.

Cap. V. Remedia quæ partū adiuuāt, & facilem reddunt.

Cap. VI. Quomodo Secundina è parientibus eximenda, si ea sponte sua non discessura sit.

Cap. VII. Varij casus, qui circa, aut etiam post partum mulieribus accidunt, quo pacto & quibus remedijs præuerti, atq; curari debent.

Cap. VIII. De abortientibus, & causis abortuum, & quibus remedijs iisdem præcaueri possint.

Cap. IX. De partibus emortuis, & quibus signis cognoscantur, & quomodo.

Cap. X. De recens natis, quomodo fouendi, alendi, & curandi sint.

Cap. XI. De lacte, & nutrice, & quantum diu infanti mamma præbenda.

Cap. XII. De varijs morbis & casibus, in quos recens nati incidere solēt, & quomodo iisdem curandi, ut in ultima libri parte habetur.

Q V O

QVO SITV AC HABITV
 partus in utero quiescit, & quod pellica
 lis idem circumuoluitur.

CAP. I.

RADITVRO mihi de
 partu hominis, & quæ cir-
 ca ipsum parientibus acci-
 dunt, necesse uidetur antea
 quàm ad ipsam rem acce-
 dam, de situ atq; dispositio-
 ne, quomodo in utero so-
 partus habent, nōnihil cōmonere. Neq; enim facilè
 quæ consequumur, intelligi possunt, ubi causæ &
 principia, ex quibus quæq; nascūtur, ignorantur.

Partus igitur in utero ad hunc modū se habet.
 Principio ipsum quidem caput, in genua prouum
 decumbit, spinam mediocriter inclinatam & in-
 curuam obtinet, crura paululum erecta, tibias ad
 nates complicatas, ut eas tali contingant: brachia
 iuxta hypochondria posita: ulnas secundum cru-
 ra deflexas, manus genibus insidentes, & palmis
 ipsa comprehendentes: faciem leuiter incurua-
 tam, & super manibus insidentem, ut inter medias
 manus & genua nasus conformetur. Vultus & os
 in genua ita obuersa inclinamur, ut nasus quidem
 inter genua dependere, oculi autem, uterq; alteri
 genusum propemodum impressi uideantur, adeoq;
 totus

DE PARTU

Optus quidem partus ad interiora uteri aspiciens,
 Et tamen non supinus recubans, formam sphaerae,
 in se reflexus, & incuruatus, habitu suo exhibet,
 in hunc modum qui sequitur.

Sunt tamen qui sub mento partum ambas ma-
 nus transuersim tenere asserant, hoc modo.

Porrò circumdant atq; muniunt partum, tres
 tanquam folliculi, quorum primus reliquos duos,
 ipsumq;

ipsumq; partum inuoluit, defenditq; à malis humoribus, qui post conceptū ut superflui & inutiles, ex mensuris restitere, qui neq; ad alimēta partus, neq; ad incrementū aliquid conferunt, sed inutiles atq; ociosi hærere inter Secundinam (ita enim primum hoc inuolucrū uocant) & locos, quos uulgò matricem dicunt, donec partus egeratur: tunc enim inter pariendum unā cum partu & Secundina, hi quoq; pelluntur, & expurgantur. Atq; hanc Secundinā necesse est, ut partus egeratur, ab obstertrice dissolui, perinde ut insequentibus trademur.

Proximum folliculum, uulgò Biles uocant, hoc inferiora partus, ab umbilico usque integuntur. Estq; uarijs ac multis rugis impeditus, & uelut interseptus. Quem ideo summus ille parens lacunosum ita & receptibus densum reddidit, quò, quicquid acerbi humoris, ut sunt lotium, sudor, & id genus alij, circa partum, colligitur, id omne innocuum ut esset, neue ad partum penetrando, ipsum exulceraret, secundo hoc inuolucro ceu quadam deriuatione aliorsum diduceretur. Etenim quandiu in utero partus est, lotium emittit, non per debita membra, sed per uenam, quæ de umbilico ad id prominet, ut humores illos in secundi folliculi riuos, & lacunas deiciat.

Tertium uerò inuolucrum atq; intimum, rursum hoc totum quidem partum inuoluit, ac tuetur aduersus sui ipsius lotium & humores, etiam duri-

DE PARTU

licum secundum distinet, ne quid ea, durius aut uillemius partui impressa, nocere possit. Et hoc, ut Albertus ait, ab obstetricibus, armatura conceptus, ab Auicenna autem Abgas appellatur.

Ad horum omnium plenorem demonstrationem subiunximus quatuor has tabulas.

Prima hac tabula uterum turgidum in anteriore ipsius sede, una longa, & altera transversa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in altera, atque adeò ab extimo foetus inuolucro diducentes.

A. B. C. D. Externa superficies uteri.

F. Primum extimū inuolucrum foetus.

G. G. Secundum H. uteri cervicis pars, cui uena arteria adnata est, quæ in uteri fundi sedem dispensatur. I. Dexter uteri testis.

Secūda tabula foetus inuolucra illacera ex utero depta cōmonstrat. K. Extimū foetus inuolucrū. L. Secundum foetus inuolucrū, pellucidum membranae modo, in ipso complexum cum tertio inuolucro foetum nōnibil conspici sinit.

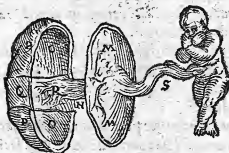
Tertia

HOMINIS.

Tertia tabula ex-
timum foetus inuolu-
crum & secundū, lon-
ga sectione diuisum,
ac utroq; à tertio in-
uolucro seducto, hīc
unā cum tertio inuolu-
cro adhuc integro, li-

tera M. signato, exhibet. N. Venæ ex primo fœ-
tus inuolucro umbilicum petentes. O. Internam
foetus inuolucris superficiem indicat. P. Verò ex-
ternam. Q. externam foetus inuolucris superfi-
ciem. R. Internam indicat.

Quarta tabula, foetum omnibus suis tunicis li-
berum exhibet. M. N. O. P. Q. R. Idem quod
tertia tabula. S. Vasorum umbilici progressuna
notant.

Atque hæc de habitu atque inuolucris partuū
tradidisse hoc loco satis, ut puto, fuerit.

QVOD

QVOD TEMPVS PARIEN di, & qui partus naturales, & qui contra naturam fiunt.

CAP. II.

Postquam igitur tempus pariendi appetit, id quod serè post nonum mensem fit, hebdomadis à cōceptu circa quadraginta exactis, hæc plerunq; prægnantibus signa accidunt, ex quibus pariendi laborem instare cognoscunt.

Principiò dolores quidam circa ilia & inferiora umbilici, & ex aduerso in tergo oriuntur. Deinde scemora & quæ proxima genitalibus sunt, ijsdem doloribus grauantur. Mox inflammari incipit, postremò eadem intumescit, humoribusq; exundat, ut faciliè eius rei significationē prægnantibus de se relinquat.

Quæ quidem signa posteaquam prægnantibus eueniunt, & quæ genitalibus proxima sunt, protinus intumescunt, ipsum pariendi tempus adesse, sciendum est.

Duplices autem partus sunt, quidam secundum naturam, quidam contra dicuntur. Qui secundum naturam sunt, suo ac legitimo tempore, deinde iusto ac debito modo egeruntur.

Legitimū enim tempus, nonus ut plurimū mensis est. Tamen si nonnunquam fit ut septimo mense quedam pariant, & partus ijdem vitales sint.

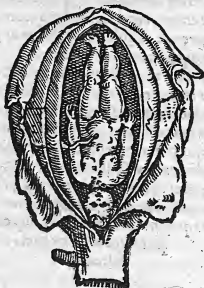
Octauo uerò mense si qui gignatur, ut hoc quo-

que

que interdum fieri uidemus, eorum uita aut nulla, aut perquā breuis est, ut Auicenna quoq; testatur.

Modus autem qui naturali partui proprius est, eiusmodi esse debet, ut, quemadmodum Albertus Magnus tradit, partus in hunc modum egeratur :

Primum, ut caput præcedat, sequantur ceruix & humeri, manus autem lateribus applicatæ & rectâ in pedes usq; extensæ, cum iisdem ultimò edantur. Tum autem facies atq; oculi infantis aduersa, ac totus ueluti supinus, ac ore in cœlum aspiciente nasci debet, cuius rei exemplum proxima Figura exhibet.

Nam ut Albertus tradit, & à nobis antè quoq;
memoratū est, partus in utero ita se habet, ut an-
tequàm pariendi tempus aduenit, ad interiora u-
teri conuerso uultu sedeat, suoq; pectore tergum
matris aspiciat. At uerò ubi iam in lucem eden-
dus est, tempusq; pariendi adest, resupinus inuer-
titur, ita ut capite terrā uersus statuto, pedibusq;
in sublime erectis, iam nō amplius tergum matris,
sed partem qua exiturus est, aspiciat: ex quo de-
inde fit ut uultu atque ore supino, ut diximus,
cum secundum naturam progreditur, egeri de-
beat.

Alterum autem, quod ad naturalem modum pa-
riendi attinet, hoc est, ut in exitu partus lingua
non moretur, aut subsistat, sed statim ac facili ex-
ceū uno quodam impetu, egeratur.

Partus uerò contra naturam fiunt ij, quicunq;
uel eo tempore quo non debent, uel medio alio
quàm quo diximus eduntur. Auicenna tamen eos
partus qui pedibus primò egeruntur, manibus im-
aduērsos pedes, ea parte, qua ijdem pinguiore
esse solent, musculiq; dicuntur, extentis, ut in figu-
ra sequenti apparet, non naturales quidem ap-
pellat, sed tamen naturalibus proximos, propte-

rea quòd non adeò periculosi, atq; ceteri,

qui contra naturam fiunt.

soleant esse.

DE FACILI PARTU ET
difficili, & quo pacto facilitas aut diffi-
cultas hæc cognosci potest.

CAP. III.

ATque hoc loco sciendum est, quòd sæpenum-
merò uariæ difficultates ac pericula cir-
ca parientes incidunt, cuius rei causas ordine pro-
sequamur.

Primò, quoties matrix angustior est, ex mu-
lier ante duodecimum annum concepit, id quod
aliquando, sed tamen rarò, contingit.

DE PARTU

Deinde ubi matricis os siue exitus naturae aliqua ratione, accedente aliquo morbo, ut sunt apostemata, exulcerationes, ulcera, mariscæ, & id genus alia, coarctatur: siquidem ex his causis fit interdum, ut matrix nisi cum summo dolore aperi-ri, partumq; dimittere non possit.

Tertio, cum accidunt uesticæ Apostemata, & intestinis ulcera, aliæque his similia, cui matrix compatitur, non potest facilem partui exitum præbere.

Quarto, quod interdum circa posteriora uenarum ulcera, fissuræ, ac tumores Hæmorrhoidū uenarum, siue obstructa aluus, ex quibus fit, ut mulier cōiti facile nequeat, & ita matrix certo suo officio destituatur.

Quinto, si mulier imbecillior paulò est, aut complexionis inualidæ, si natura frigida, si adolescentior, si grandior, si pinguior, aut contrà nimis gracilentia, si nunquam antea peperit, si formidolosa, aut morosa nimis est. Ex his enim causis euenit, ut intractabilis eadem fiat, ac mobilis, nunc huc, nunc illuc discurrat, quæ res partum difficilem utiq; & asperum efficit.

Sexto, tanquam generale hoc sciendum est, mares facilius semper quàm scæminas procreari.

Septimo, ægrum atq; difficilem partū illud quoq; facit, si, quod interdū fit, partus maturior, aut plenior est, quàm ut facile claustra locorum
transire

trāsire possit: aut
contrà si leuior
et tenuior est, ut
ex eo minus aut
tardius se cōuer
tat, parumq; eni
tendo cedat.

Octauò, si
geminos pariat
mulier, aut alio-

qui partus ipse monstrificus est, ut cūm unum cor
pus duobus capitibus nasci contingit, quale fuit
quod superioribus annis in ditione Vuerdenber
ga, hac qua suprà depictam uides, forma natū est.
Aut contrà si partus leuis aut lubricus est,
ita ut inter enitendū citius, quàm opus sit elaba
tur.

Nonò, Quoties non suo modo, atque legitimè
partus egeritur, ut cūm ambobus pedibus aut ge
nibus simul, aut altero pede tantū emergit, aut
cūm primò pedibus profertur, manibus in sublime
erectis, et quod omnium periculosissimū est, quo
ties aut latus, aut tergum, aut podex inter clau
stra apparent, reliquis, quæ prima conueniebat e
di, intus cessantibus. Item cūm nascentibus geminis,
ambo pedibus, aut alter pedibus, alter capite si
mul prodeunt. Cuiusmodi periculosi modi uariè
ac multi accidere possint.

DE PARTU

X. Aggravatur partus, quoties abortum quarto aut quinto post conceptum mense contingit: eo enim tempore claustra adhuc firma inter se atq; ualidè constringuntur, ut Galenus ait. Aut rursus, quoties partus in undecimū mensem usq; propter suam ipsius, aut matris aduersam ualitudinem, protrahitur.

XI. Periculosè parit quæ partum in utero emortuum gerit, propterea quòd is neq; uerti facile neq; moueri ad exitum potest. Aut cùm partus in utero nō mortuus, sed imbecillior tamen est & egrotus, ut ipse exitum suum promouere, aut adiuuare non possit. Quod ex his signis facile animaduertitur: si prægnans longo tempore ualitudinaria fuit, si fluxu ueneris, aut mensium diuturno atq; insolito post conceptionem laborarit.

Item, si à primo cōceptionis mense statim mamillæ expressæ lac emiserint.

Præterea si partus in utero, suo tempore non mouetur. Nam emortui in utero partus signa, & quo modo ijdem pellendi sunt, infra capite nono docebimus.

XII. Periculosè paritur, quando Secundina firmior est, nec facile rumpitur, atq; exitum partui præbet: aut contrà cùm eadem mollior atq; tenerior est, anteq; rumpitur, quàm partus conuertitur, aut ad egerendum aptus est. Tunc enim collecti circa illam humores, citius abeūt quàm tempus

pus pariendi postulat, partuiq; sua & iusta humiditas atq; lubricitas, quibus adiuuari debebat, subtrahitur.

XIII. Impeditur partus nimio frigore, nimioq; calore. Quando uidelicet pręgnans nimio gelu & siccitate aeris constringitur, claustraq; locorum ex eo coarctantur, quę plerunq; accidere solent, uentis gelidis atque siccis spirantibus. Aut uicissim quando pręgnans nimio aestu laborat, is enim & matrem & partum debilitat, atque ita enervat, ut neq; hic mouere se, neque illa ad pariendum recte eniti possit.

XIIII. Difficilem partum illa quoque reddunt, si pręgnans consuevit uesci ijs rebus, quę exiecant atq; constringunt, qualia sunt mespila, castaneę, sorbę, accatia, milium, oriza, uinum nigrum, constringens.

XV. Si pręgnans post quintum a conceptu mensem balneis utatur frigidis, aut ijs quę alumine, uel ferro, uel sale temperata fuerint, aut etiam in quibus ea quę constringunt atq; coarctant, cocta aut macerata sunt, qualia sunt glandes, cortex ex quercu, glandium caliculi, gallę, granatorum cortex, quę & psida, dracونيũ, pentaphyllum, tormentilla, rosę, mespila, pyra syluestria, poma matiana, lapidesusti, & his similia.

XVI. Si pręgnans mœsta plerunque fiat,

aut uoletudinaria, si fame atq; siti affecta, ob nimiamq; insomnia exhausta sit.

XVII. Si prægnaſ partu appetente, grauius olentibus uſa ſit. Attrahunt enim illa matricem, quæ quò magis attrahitur, eò plus partus impeditur.

XVIII. Si prægnaſ doloribus afficitur, qui non ad inferiora uteri descendunt, ſed ſupra umbilicum hærent, aut retrò in tergum reſidunt.

XIX. Si priores partus quoque cum difficultate atq; negotio multo egeſti fuerint, neque enim tunc poſteriores faciliores erunt, quippe conſuetudine iam firmata grauitate.

At còtrà ſigna facilis & expediti partus ſunt, quæcunque ſuperioribus contraria atque diuerſa ſunt, ut cum prægnaſ priores quoq; partus facile ac ſine magno negotio egeſſit, cumq; pariendi tempore modicis ac lenibus doloribus uexatur, aut ſi magnis uexetur, illi tamen non exiſtant in ſuperioribus, ſed ad genitales partes deſcendant.

Porrò in partu difficili ſigna, quæ ſecuritatem atq; felicitatem parienti promittunt, hæc ſunt: inquietudo, & agitatio partus in utero, & cum dolores ſemper ad inferiora, anroſum uerſus recurrunt: præterea cum pariens ualida eſt, neque difficulter anhelatur, recteq; & fortiter eniti poteſt. Mala uerò hæc portendūt, quotiens pariens frigidum deſudat, & uenarum pulſus concitatio-

eſt,

est, ipsa q; inter laborandum deficit. Hæc enim præsentaneæ mortis indicia sunt.

QVID PARIENTIBVS MA ximè agendum, & quomodo ægrè parientibus subueniendū sit.

CAP. IIII.

PRoinde qui subuenire uolent partibus diffi-
cilibus atq; ægris, de quibus proximo capite
diximus, eos necesse erit, ea quæ deinceps trade-
mus, obseruare. At primò quidem prægnantem o-
portet duplici diætâ uti, altera per mensem proxi-
mum ante partū, altera in ipso partu, hoc modo:
Principiò omnia ea uitanda illi, fugiendaq; sunt,
quæ partum impediunt, si modò illa uitari pote-
runt. Nam si qua uitari omnino nō possunt, ut quæ
uitia natura aut alia quauis causa inoleuerunt,
ijs tum remedia aliqua adhibenda sunt, quibus
quantū fieri potest, leuora, aut minus noxia red-
duntur. At uerò si quod periculum ex matrice, aut
genitalibus, aut exulcerationibus, alijsq; id genus
uitijs, quibus claustra locorum contrahuntur, exi-
tusq; partus impediuntur, incidat, medicandum il-
li crit, antequàm tempus pariendi appetat, &
Chirurgi adhibendi, qui eo uitio prægnantem,
quantum fieri potest, subleuent. Eodem pacto si
qua uesicæ aliquo morbo laboret, ceu sunt: calculus
lus, exulcerationes, stranguria, aut si qua ex ficu-

bus, inflationibus, apostematibus, malè affecta foret, curandum est, ut medicina per tempus illi ad-
moueat.

Constipa-
tio.

Item si prægnans ita constipata foret, ut facile aluum purgare non posset, & adusta materia pene illam remaneret, debet illa proximo ante partum mense, ijs rebus uestigi, quæ lenium atq; dissoluant. Qualia sunt poma cum saccharo fixa, si ea ieiuna, ac manè absorbeat, ac deinde cyathum uini meri, aut cum succo málorum dulcium temperati, bibat, aut si manè ac uesperis ficos edat. Rursus eadem hæc abstinere debet ijs, quæ cōsolidant atq; restringunt, qualia sunt, quæ torrentur, aut assantur. Præterea orizum, oua dura, milium, & his consimilia. Quòd si necessitas amplius poscat, potest eadem uti clystere, leni tamen, & iure ex pullo aut elixa carne temperato. Potest item medicamento aliquo leni uti, quod demulceat, atque molle faciat.

Suppositoria.

Item suppositoria admouere licet de sapone et larido, uitellis ouorum temperata. Quòd si prægnans appropinquante partu, debilis ac languida fuerit, confirmari ea debet cibo, potu, & electuarijs nobilibus. Atque ab eo quidem tempore, prægnanti omnia facienda, quæ illam ad parandum aptam, idoneam atq; sufficientem reddant. Omniaq; ea adhibere illa debet, quæ uel laxant, uel leniunt, uel molle faciunt, uidelicet ut genita-

lia ipsius relaxentur ac spaciofa fiant, facilemq; exitum partui præbeant, idq; præcipuè in adolefcenioribus fieri decet. Nam grandiores quæ funt in ijs genitalia, atque uulua, duriora ficcioraq; funt, ob quam causam hæc uti debent calidis atq; humidis, quæ lene atq; lubricum reddant, quæ uel ore sumuntur, uel infrà genitalibus locis supponuntur, uel extrà fomentum aut unguentorū modo adhibentur, quale fuerit pingue ius, ex carne elixa, aut pullo saginato, aut capo. Genitalibus autē adhiberi debent hæc; adeps gallinaceus, anatum atque anserum. Præterea oleum quodcunque molliciat, uiscositas granorum cidonet, seminis lini, Ibis, scæni græci. Potu autem uti prægnantem decet, uino bene cocto, eoq; aqua mixto. Insuper uictus rationem habere debet, ut ijs potissimū uescatur, quæ humectent, non autem pingue faciant: cōtrā illa uitet, quæ exiccant, astringunt, contrahunt, atq; coarctant, & hæc proximo ante partum mense.

Sub partum autem, quando uidelicet dies circa decem, aut non multò amplius supersunt, & quæ prægnans est, difficultatis aut doloris nonnihil sentiscit, debet ea quotidie calidis aquis lauare, & id sepius quàm longius, ne nimis ex ea se languescat. Atque ibi paulò ultra umbilicum mergi debet, ita tamen aqua temperata, ut in ea sint quæ lene ac molle reddunt, ceu sunt Malua, Ibis, cas.

Lotia

DE PARTV

Camomilla, Mercurialis, Capillus Veneris, semen lini, semen scenigræci, & id genus alia.

Quod si ex imbecillitate corporis, calidas aquas ferre non possit, spongia tum aut panno aliquo, aqua illa madefacto, pedes, item genitalia & claustra illorum & lumbos abluere, non inutile fuerit, iisdem autem temporibus hypocaustorum balneis, ac publicis abstinere debet, quòd ea tunc debilitare atq; languidas facere soleant.

Ceterum ubi ad hunc modum se lauerit, tum demum pinguedines eas, quas supra commemorauimus, adhiberi conuenit, ijsq; ipsis, aut pingui aliqua medulla, tergum, ilia, umbilicus, latera, & quæ proxima genitalibus sunt, defricari, ungiq; debent.

Præterea è re prægnantis fuerit, supradictas pinguedines ipsis genitalibus infundi. Ac illam quidem ipsam, supinam atq; in dorsum iacentem, mediumq; corpus paulum in sublime iactantem, quo infusa facilius introrsum recipiantur, spongia uel lana, uel sacculo clysterico, pingui atq; unguenta illa quæ diximus instillare. Et hoc præcipuè, si matrix arida atque sicca, aut ipsa prægnans corpore macro atq; gracilentio fuerit.

Suffitus. Proderit autem & suffire genitalibus, musco scilicet, ambra, gallia muscata, quæ prunis imposita gratum ac suauem odorem præbent, quo & loci ipsi aperiuntur, & infra uorsum attrahuntur.

Et

Et, quod suprà quoq; monuimus, uictus rationem imprimis habere pregnantem decet, ut ijs uescatur, quæ uegetent atq; cōfirmant, melioribusq; semper quàm pluribus uescatur: uino autem suauis ac bene sapiente utatur, præterea mediocriter corpus exerceat, agendo, mouēdo, eundo, ac stando aliquanto plus quàm alioqui consuevit. Hæc enim partum promouent, & ad egerendum adiuuant.

Atq; hæc quidem diætæ eius descriptio est, quâ ante partum mense proximo aut longius, prægnantibus obseruandam esse diximus.

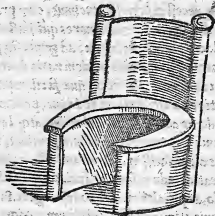
T E M P O R E P A R T V S quæ necessaria.

Altera est, quam sub ipsum pariendi tempus necessariam esse ducimus, cùm prægnans doloribus grauari, & humores qui hætenus circum locos collecti steterant, ad genitalia profluere incipiunt. Atq; huius quidem ratio duabus partibus continetur: Primò, ut quæ facilem partus reclinationem atq; exitum reddunt, procurentur. Deinde ut accidentibus doloribus atq; laboribus subueniatur. Atque huc quidem pertinet, ut prægnans aliquantisper, ad horam scilicet, aut circà resideat, deinde resurgens scalas sursum deorsum itando, atque altè clamando sese agitet. Præterea conuenit aliquantisper anhelitum quoq; retinere.

DE PARTV

Ec cohibere, quòd ea re intestina coguntur atq;
deprimuntur. Nec non & medicinam eam quam
infra describemus, sumere prodest, ea siquidem
partum impellit, & ad egerendum promouet.

Ceterum ubi iam prægnaus matricem laxari,
atque dissolui, humoresq; largius manare sentit,
tum demum reclinari, aut resupinari debet, ita
ut neq; stare iam, neque prorsum iacere uideatur,
ipsu(m)q; caput resupinum pendentis formam ma-
gis, quam iacentis præbeat. Ad quam quidem rem,
in quibusdam regionibus, ut in Gallia & Germa-
nia superiori, obstetrices peculiaria sedilia ha-
bent, quæ & ab humo non altè distant, & excava-
ta ita sunt, ut facîle, quæ debent, transmittant, &
reclinantem tergo accipiant, quorum forma serè
est talis qualem hic adpinximus.

Itaq; cum partus iam inſtat, debent ea ſedilia à ſedilia. tergo pannis atque lacinijs expleri, & denſari, quæ obſtetrix, reclinata iam pariente, nunc in dexteram, nunc in ſiniſtram uerſabit. Ipoſa uerò obſtetrix ante prægnantem ſedeat, diligenterq; obſeruet quantum ac quatenus ſe partus moueat. Deinde membra prægnantis ac uterum manibus ſuis, oleo tamẽ antè amygdalino, aut quod lilio albo temperatum eſt, perunctis, regat, & qua commodiſſimum erit, ueluti gubernet.

Parientem quoq; obſtetrix docere atque confirmare debet, nec cibo potuque recreare modò, ſed etiam uerbis conſolari, bonam ſpem partus ſœlicis, aut maſculi (eo enim gaudent ſerè mulieres) promittere. Inbere autem ut animam quantum poteſt reprimat atque contineat, ac deinde uterũ quod ſupra umbilicum eſt, molliter manibus comprimere, & urgere, id enim partum ad inferiora depellit.

At uerò ſi pariens pinguior foret, aut carnoſior, cõuenit eam potius inclinatatam iacere, quàm ſedere, ita ut fronte humum contingat, pedibus in ſe retractis atq; recuruatis, quò uidelicet eo pacto matrix urgeatur impellaturq;. Deinde ipſa genitalia conuenit oleo candidi lilij intus perungi, & ſi neceſſitas poſcat, non uereatur obſtetrix ipſa illa manibus contingere, & clauſtra parientis relaxare, id enim ad celeritatem rei maximè perti-

Pariens
pinguior

pertinet. Caterum hoc cauere debet obstetrix ne ad labores adigat parientem priusquam partus se exhibeat atque uidendum se præbeat. Antea enim quam hæc fiunt, irritus labor est, qui à connitente suscipitur: & parientes labore conficiuntur, ut cum postea laborandum fuerit, sufficere labori amplius nequeant.

Secundina proscindenda. Porro ubi iam in labore pariens erit, & iam Secundina, in qua partus inuolutus est, in foribus apparet, sciendum est partum ipsum appropinquare. Itaque si ipsa Secundina sponte sua rumpi cesset ac neget, obstetricis erit, illam unguibus leniter infricare & proscindere: aut si hoc commodè non possit, apprehensam inter digitos, forpice aut cultello leniter incidere, ita tamen, ne quid eo uulnere partum perstringat. Quo facto profluuium humorum, de quibus antè dictum est, fiet, & ipse partus protinus consequetur.

At uerò si quo casu accideret, ut Secundina prius ab obstetrice incisa, & aquarum profluuium exhaustum omne foret, quam tempus & res postularent, ita ut genitalia parientis exiccata iam essent, ipseque partus nondum planè ad fores, & exitum reclinasset sese, moramque res aliquam factura uideretur, tunc necesse erit, oleum Lilij candidi, aut pinguedinem liquatam (eaque leniter tepefacta) genitalibus parientis infundi, quæ exitum lenem atque lubricum reddant. Præcipue tamen in his difficultatibus

cultatibus proderit, albumen oui unà cum uitel-
lo, genitalibus infusum. Dandaq; opera ut que
sternutationem prouocent, parienti adhibean-
tur.

Quòd si partus ipse grandior foret, aut ipsum Partus
caput partus in foribus hæreret, obstetrici conue- grādi-
or.
nit, claustra matricis relaxare, & molliter ma-
nu admota, eaq; oleo seu pinguedine, quorum an-
tea mentionem fecimus, peruncta, dilatare. Simi-
liter, si foemina uel gemelli partus forent, cum o-
leo, prout suprà monuimus, agendum est. Atque
hæc omnia de partu naturali dicta uolumus, ui-
delicet, cum caput à principio, & deinceps
reliqua membra sequentur, ut su-
prà capite tertio tradi-
tum à nobis est.

DE PARTU CON- TRA NATURAM SE- se exhibente.

AT uerò ubi partus contra naturam egerit-
tur, qualis sit, si pedes priores egerantur,
manibus in musculos pedum demissis.

ibi tum necesse erit obstetricem omnem operam
atque curam adhibere, si possit ungendo atque

demulcendobrachia manusq; partus regere, atq;
ita gubernare, quo immotis illis manenibus unâ
cum pedibus molliter prodeant. Quamquam mul-
tò satius foret, si fieri possit, ut obstetrix quæ hu-
iusmodi primò prodeuntes pedes, sursum uersus,
iterum remoueret, quo uidelicet ipsi pedes ad um-
bilicum usque retrò ascenderent, caputq; secun-
dum tergum parientis inclinatum, denuò conuer-
teretur, tum enim sine periculo partus ac natura-
liter denuò ut superiores, egeri posset.

Rursum cum partus hoc modo progreditur,
ut pedes ambo priores quidem exeundo sint, ma-
nus autem, non ut suprâ, pedum musculis applica-
tæ, sed in subline erectæ fuerint, tum obstetricem
oportet operam nauare, ut manus si qua possit,
reducatur, & in locum debitum redigatur: præcipue
autem hoc elaboret, ut totum partum conuertat
in hunc modum, quo hîc depictum uides.

Quòd si hoc non
potest, excipiendi qui-
dem pedes erunt, ma-
nus autem in locum, et
ad latera, quàm opti-
mè id fieri potest, re-
digendæ. Quòd si neq;
hoc potest, tum demum
pedes ipsi, ut ij quidem
priores exerunt se, li-

neo aliquo uinculo colligari debent, atque ita pes detentim, & quammolliſſimè poteſt, totus partus ab obſtetrice, extrahi & ad exitum deduci debet. Neq; uerò periculofior parienti modus hoc ullus alius eſt.

Fit autem interdum, cum partus in pedes procidit, ut alterum tantum pedem egerat, altero intus retento, ut ex præſenti figura patet.

Quod ubi accidit parientem decet inter gum reſupinari, ita ut pedibus ſublimatis, & alio, caput reclinatum dependeat. Eoq; facto, obſtetricè conuenit, pedem cum qui proceſſerat, quammolliſſimè in-

trorſum denuò manu ſubigere, & recondere, deinde ipſam parientem monere, ut aliquoties ſe huc atque illuc reuoluat, donec partus legitimè conuertatur, caputq; foribus obuertat. Atque tum demum in ſolum reuocare ac recipere, eaq; quæ ad egerendum partum pertinent, perſequi. Quod ſi uerò contingat, ut partus in utero, quamuis uoluntate ſe matre, conuerti denuò, ac iuſto modo nolit, tum obſtetricem oportet etiam alterum pedem, qui intus ceſſabat, ad exitum adducere, & in ordinem reuocare, partumq; ita in pedes ex-

DE PARTU

cipere : hoc tamen ubique obseruato, ut manus in pedum musculos demisse non disturbentur.

Rursum si partus in latus procideret, operam dare obstetricem decet, quo in pristinum locum atque habitum illum reducat, ac deinde ad legitimam cōuersionem exitumq; promoueat.

Aui si contingat ut pedibus diuisi saut distortis, quale est quod in præsenti figura depingitur, partus progrediatur, curandū est, ut pedes in unū reuocentur atq; cōiungantur, ac dein

de partu ad exitum, cautione tamen ubique circa manus illa quam diximus, obseruata, deducatur.

Quòd si fiat ut genibus ambobus, aut altero tantum, partus se ostendat, obstetricis erit partū submouere cō usq; dum in pedes procidat, & ita reliqua deinceps, ut saprà, emouere.

Rur-

Rursum si altera tantum manu se exhibeat partus, ut in hac figura cernitur, nō admittendus ultra partus est, sed inserta manu obstetricem cōuenit humeros partus comprehensos sursum

uersus remouere, donec receptam intrō manum lateri applicare possit, ac deinde caput ad exitum promouere. Quod si hoc loco, manus intrō reuocata, lateri ut debet, applicari non possit, redendum ad illam superiorem formam est, ut parientis corpus reclinetur, uterusq; in sublime efferatur, eousque dum partus retrō labatur, eoq; ita relapso, tum demum ad solium illa referatur, ac pariat.

Si partus in manus procidat ambas, ut in hac figura apparet, obstetricem decet humeris apprehensis partum eousque intrō remouere, dum manus lateribus applicet, ac deinde de suo modo ad egerendum remittere.

Si uerō in podicem partus prouoluatur, eoq;

DE PARTU

passio in foribus appareat. Debet obstetrix inserere manus, ac partū submouere, donec in pedes procidat, atque ita deinde exeuntem excipere.

Quanquam satius multò esset, si fieri posset, hoc loco ita partum submouere

ut non in pedes, sed in caput conuerteretur, naturaliq; modo gereretur.

Item, si partus inflexa cervice exhiberet se, ut hic depingui des, necesse erit retrò submouere humeros, & leniter caput suo loco restituere.

Hoc secus agendū est, si fortè in pectus proci-deret partus, aut auerso vultu exitum peteret.

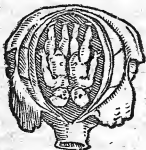
Item, si partus ita proci-deret, ut simul pedibus ac manibus sese deiceret, quale in figura præsen- ti uidere est, tamen obstetri- cem docet apprehenso ca- pite

pite, pedes in sublime reuocare, & ita ad exitum deducere.

Contrà si in pe-
ctus procideret par-
tus, retentis simul eo
discriminatis intus pe-
dibus ac manibus, qua-
le est quod hic depin-
gatur, tamen insertis
molliter digitis, in late-

re parientis per obstetricem, partus inuertendus
est. Quòd si totam manum inserere possit, tum
ita gubernandus & regendus partus erit, ut qua
pars foribus propior, & ad egerendum aptior
fuerit, ea comprehensa, ad exitum protrahatur:
quanquam, si in capite cõuerti partus posset, mul-
tò id tutissimum foret.

Iam si eueniat, ut
partus simplex aut u-
nus non sit, sed gemini,
iſq; simul se ostendant:
Si id quidem capite, ob-
stetricem oportet alte-
rum poſt alterum, ita
tamen ut posteriorem

ẽ manibus non emittat, & priorem ut eſt, conſer-
uet, deducere.

At uerò si non capite, sed pedibus priores exeant, rursum ea danda opera est ut alterũ post alterum, sed quàm commodissimè excipiat, eo pacto quo suprà in simplicibus, docuimus.

Quòd si diuerso modo ad exitum tendant, ita ut alter capite, alter pedibus exhibeant, elaborandum pari studio obstetrici erit, ut qui prior ex ijs fuerit,

eum prius educat, qui posterior posterius, ita tamen ut neuter alterum inter excundum allidat seu atterat. Quamquam si, qui posterius exit, & in pedes procidat, conuerti denuò possit, ut caput foribus obuertatur, id ualde utile foret, ac tutum.

Proinde obstetricem decet, subinde genitalia parientis, tepe facto oleo, aut uiscositate aliqua, puta scœnigræci seminis, aut seminis lini, aut malua sublinere atq; fouere, ut & partus faciliore ac leniore

leniorem exitum inueniat, & mater ipsa minore erumna, atq; dolore pariat. Et si qua fortè conungat, ut pariemis genitalia uel loci, apostemate aut ulcere aliquo premanetur, idq; uitium ob propinquitatem partus, leuari, aut sanari non potuerit, debent ea genitalia, siue loci, oleo, adipe, alijsq; unguentis, quæ leue ac iubricum faciunt, perfundi, uitiaq; ipsa quantum pro tempore fieri potest, liniari, atque permulceri, id quod suprâ quoque monuimus, ipsaq; parturiens in faciem procumbere debet, quemadmodum pinguis & carnosâ illa, de qua suprâ à nobis dictum est.

REMEDIA QVAE PARTUM adiuuant, ac facilem reddunt.

CAP. V.

QVAE partum adiuuant, ac faciliorem reddunt, hæc sunt: principiò parientem necesse est uel reclinatam sedere, uel supinam in tergum iacere, ut nos suprâ docuimus, & ut cuiusq; usus aut consuetudo feret. Deinde per hyemem & frigus, locus is ubi pariens erit, calefaciendus est, per æstatem autem, uentus admittendus & refrigerandus idem est, ne inter æstum atque laborem pariens deficiat. Præterea sternutatio excitanda parienti est, & ea uel helleboro, uel pipere in pulcrem redacta, reclinariq; eadem debet,

uel in scamnum, uel in solium, ut de ea re Capite quarto suprà dictum est. Debent quoque latera parturientis premi, & constringi, & ceu infra uersum, detrudi.

Obstetrix autem ipsa quidem sedulò agat, neq; quicquam remittat temporis, aut laboris, genitalia atque matricem parientis oleo atque alia pinguedine liniendo atq; inungendo, in hunc uidelicet modum: Accipe pinguedinem anatis, aut oleum de lilio candido, croci duo grana, musci granum unum, eaq; ritè inter se temperato. Eoq; unguento genitalia parientis oblinito.

Quòd si hoc remedio nihil profectum erit, suffitu medicandum erit parienti, hoc modo.

Accipe Myrrham, Galbanum, castoreũ, eaq; in pilulas contusa cum felle bouino redigito, & ex pilulis, quantum drachma una pendebit, carbonibus imposito, eoq; odore, qui inde fit, locos mulieres suffito, aut aliter, hoc modo:

Accipe Sulphuris citrini, Myrrhæ rubæ, tinctorum, Galbani, opoponaci, singulorum par pondus, ijsq; in pilulas redactis atq; temperatis, genitalia parientis suffito.

Item suffitus ex stercore columbi, aut alius ex stercore accipitris, addito opoponaco, eodem modo prodest.

Vtile quoq; est lanam succo Rute intinctam & madefactam genitalibus parientis inseruisse,

aut

aut rursus, lanæ impositum puluerem aristolochiæ rotundæ, aut radicem quam uocamus Bothor Marien, siue málum terræ, aut semen Staphisagriæ, hæc singula inuoluta lanæ, ac genitalibus immissa partum prouocant.

Item accipe helleborum, & oppoponacum, eaq; lanæ simul inuoluta, genitalibus inferre, inserta enim aut p̄artum uiuum, aut emortuum prouocabunt atque protrahent.

Item cortex cassiæ fistulæ contritus & temperatus iure ciceris, aut cicerculæ, aut si eæ nō sint, uino haustus, partum adiuuat.

Item Asa foetida magnitudine ac pondere cicerculæ, unā cum castorio, ponderis auellanae aut drachmæ pondere, contrita & iure cicerculæ uel uino aqua mixto, temperata atq; hausta, partum promouet.

Promouet item Cinnamomum cum iure cicerculæ, aut uino haustum.

Item accipe scrupum rosarum cum aqua ex semine foenigræci, cicercula, capillo Veneris, ijsq; contritis, decocta, & oleo puniceo lilij, nō ita multo, temperatum, parienti q; sorbendum præbet, & promouebit partum. Similiter promouebunt Asa foetida, & cassia lignea, ex uino epota. Item Ibiscus aqua decoctus, potionem parientibus utilem præbet. Nec inutile erit parturientes ea aqua lauare, in qua Ibiscus decoctus fuerit.

DE PARTV

PILVLAE QVAE PARTum facilem reddunt, ac promouent.

Accipe Cinamomi & Sabinae, utriusq; pondus duarum drachmarum, praeterea cassiae lignae drachmam unam cum dimidia, myrrhae, aristolochiae rotundae, costi amari, utriusque drachmam unam, storacis liquidae drachmam dimidiam, & opij pondere xij. grana, eaq; in pilulas redacta pondere ij. drach. duabus unciijs uini ueteris, potanda parienti dato.

Item crocum & siler montanum, omnibus animantibus partum promouent, si absorbenda data fuerint. Sed tamen mulieribus non ultra drachmam unam croci dandum est, amplius enim datum noceret. Item accipe sabinae quinque drachmas, rutae drachmam cum dimidia, grana iuniperi ij. drach. ase foetidae, ammoniaci, rubae tinctorum, singulorum pondus duarum drach. & ex ijs conficiantur pilulae, quae parientibus datae cum aqua, in qua sabina, pulegiumq; cocta fuerint, aut cum iure cicerculae & succo rutae, partumq; iuuabunt.

Item, accipe sabinae ij. drach. ase foetidae, ammoniaci, tinctorum rubae, singulorum drach. dimidiam, eaq; in pilulas redigito, parienti q; duas drach. ex uino haurienda dato.

Item, accipe Aristolochiae longae, piperis, & Myrrhae, singulorum pondus aequale, ijsq; uino temperatis

peratis, & in pilulas redactis, ex aquæ cum lupino decoctæ, una uncia parienti dato. Hæ pilulæ tantæ efficaciæ sunt, ut partum leuent ac facilem reddant, & matricem omnibus, seu uiuis, seu emortuis euacuent.

Item, accipe bdellij candidi, myrrhæ & Sabine pond. paria, ea cum cassia lignea & melle in pilulas, magnitudine cicerculæ temperato, earumq; singulis uicibus quinque parienti dato, quæ eiusdem cum superioribus efficaciæ sunt. At quæ sequuntur pilulæ tantæ efficaciæ ac potestatis sunt, ut reliquas omnes superent. Accipe Myrrhæ, Castorei, Storacis, singulorum pond. unam drachmam, ijsq; cum melle temperatis, pilulas facito, parienti; cum cyatho uini, duas drachmas si dederis, ita operabitur, ut uix aliud quicquam.

EMPLASTRUM AD promouendum partum.

Accipe Colocynthen, eamq; aqua decoquito, deinde cum aqua ea, myrrham, succum rutæ, & farinæ hordeaceæ quantū satis erit, subigito atque temperato, ijsq; omnibus in emplastri modum redactis, parientis utero, quantum in cr umbilicum & genitalia est, illud imponito, adiuuabitq; plurimum.

Quanquam autem multa etiam alia restant, quæ item partum promouent ac iuuant, tamen
ceteris

DE PARTU

cæteris ob breuitatem omiſſis, ea modo, quæ effi-
caciora magisq; probata uidebantur, huc appo-
ſuimus.

QVOMODO SECUNDINA
na è parientibus eximenda fit, ſi ea
ſponte ſua non diſceſſura ſit.

C A P. VI.

CActerum ſit interdum ut Secundina, quæ a-
liàs unà cum partu egeritur, intus retenta,
partum non comitetur, idq; multis ex cauſis acci-
dit. Aut enim laboribus atque doloribus mater
ita conſuctata eſt, itaq; uiribus exhauſta, ut ultra
enitendo Secundinam egerere nequeat. Aut quod
ſæpe ſit, in locis illa implicita atq; alligata hæret,
aut humoribus deſtituta, aquis uidelicet citius a-
liquanto diffluentibus uiam amplius lubricam ac
facilem, quæ exeat non habet, aut deniq; quod loci
nimis ac longis laboribus laſſati, contraxere ſe,
aut tumefacti dolore, exitum præcluſerunt. Itaq;
quacunque ex cauſa Secundina retinetur, danda
modis omnibus opera eſt obſetrici, quò illa ſolua-
tur, egeraturq;. Nam niſi hoc fiat, grauis atque
difficilis ægritudo parientibus inſtat, præcipue
autem ſuffocatio matricis quam uocant. Quæ
ideo præcauenda eſt, quòd cum Secundina intus
retenta manſerit, ſtatim ac facile illa putreſcit,
Vnde poſtea mali uapores ac noxij ſurſum ad
607.

cor, ad cerebrum, & ad diaphragma ascendunt, ex quibus deinde puerpera fit asthmatica plerumque, crebroq; deficit, atq; exanimis, sine pulsu arteriarum iacet: interdum etiam planè suffocatur ac moritur. Proinde ne quid huius fiat, periculum præuertendum est, omnibusq; modis ac studiis curandum, ne secundina retenta atque neglecta relinquatur.

Igitur si secundina propter imbecillitatem et languorem parientis retineretur, debet ea cibo ac potu, & alijs eodem pertinentibus rebus refici, ac refocillari, utpote iure, quod sit ex vitellis ouorum, aut uino ueteri, aut carne pingui, aut auiibus, aut gallinis, aut perdicibus, aut lagopodibus, aut turturibus, aut capis, & id genus alijs.

At si ex angustia & contractione matricis, siue quòd eadem tumefacta dolore, ut diximus, fuit, secundina retinetur, tunc utendum ijs remedijs ad prouocandam illam erit, quæ lenè ac lubricum faciunt, ijsq; ipsa matrix relaxanda atq; amplianda erit. Vt sunt oleum & adeps, & in specie oleum ex lilio candido, oleum amaricinum, oleum ex Narcisso, oleum ex lilio puniceo. Præterea grana Iunperi, item galbanum contritum, & ex uino tepesfacto haustum. Item eodem modo sumptum Abrotonum, item pulegium uino decoctum & haustum, præter hæc prosunt ea quæ lenè ac molle faciunt, ut adeps gallinæ, adeps anatis.

adeps

DE PARTU

adeps anseris, oleum lilij, infusa genitalibus, & illita intus ac foris. Vtile quoq; erit suffumigari genitalia parientis, & malua, Ibisco, Branca ursina, suffiri: item aqua fursure temperata ac calida lauari, aut sacculos fursure oppletos genitalibus imponi, ijsq; foueri.

Rursum autem si secundina hæreret, matri-
ci implicita siue illigata, ut resolu facile non possit, suffitu medicari proderit, uidelicet sulphuris, foliorum hederæ & nasturtij, aut nasturtij & sicuum, præterea omnium odoriferorum, ut sunt, ambra, muscus, thymiana, Gallia muscata, & cōfectio nere. Quibus carbonibus impositis ipsa pariens ita suffire se debet, ne quid eorum odorum nares eius contingat.

Nam naribus ea admoueri debent, quæ malè olent, adeoq; foetent, ut sunt Asa foetida, castoreū, capilli hominis cremati, plumæ pauonum crematæ. Item proderit in hoc casu, parientem suffiri infra odoribus ex ungula asini. Qui tametsi malè olent, ea tamen natura atque efficacia sunt, ut non tantum Secundinam, sed partus quoque emortuos pellant. Præterea parientem hic oportet animam comprimere, coërcere, & uelut deorsum uersus detrudere, nec non helleboro aut pipere contuso ad sternutandum eadem prouocari, naresq; & os comprimī, & obturari eiusdem debent.

Prodest

Prodest quoque unguentum, quod Basilicon
uocant (de quo Mesue Distinctione xi. scribit)
matrici infusum.

Mollificat enim & propellit, secundinamq;
ad exitum lateſcit. Quæ simulatq; pulsa, & ege-
ſta erit, oleum roſæ matrici infundi debet.

Item prodeſt aqua roſæ, in qua puluis Ibiſci
intritus erit, epota, promouet enim & facilem ui-
am ſecundinæ facit.

Quòd ſi pars aliqua ſecundinæ in foribus ap-
paret, leniter attrahere illam obſtetrix debet, at-
que curare, ne abrumpatur, Et ſi fortè melius foret,
ut abrumperetur, ea pars quæ ab obſterrice com-
prehenſa eſt, ſummo pedi parietis alligari debet,
neq; ſtriſtè nimis, ne rumpatur, neq; laxè nimis, ne
rurſum elabatur. Dandaq; opera eſt ut ſternuta-
tio parienti, ut ſuprà dictum eſt, prouocetur.

Quòd ſi neque tunc ſecundina cèdat, ac res
moram aliquanto longiorem trahat, uidendū ob-
ſtetrici erit, ut neq; nimium attrahendo illam ſati-
get, neq; rurſum dimittat, ſed pedi parientis,
ut diximus, aut alicui alteri rei alligatam, leniter
huc atq; illuc moueat, ac cèu labefactet, donec di-
uelli à matrice incipiat, & cū ſemel diuelli inci-
pit, leniter in diuerſum mouendo pergat, donec
prorſum à matrice ſeparetur. Omninoq; à ualida
& uiolenta mutatione atq; agitatione abſtineat,
ne unà cum ſecundina & loci moueamur.

Quòd si inter moram hanc crebri ac nimij dolores parientem corripiant, ita ut concidat atque deficiat, præberi ea illi debent, quæ capitis dolores leuant, & pectus confirmant, qualia sunt Electuaria, quæ constant Musco, Ambra, & confectio de gemmis, seu Diamargariton, & id genus alia.

Præterea ea quoq; quæ stomachum confirmant, ut diagalanga, dia Cinnamomum, & cætera quæ in Myropolijs in hunc usum conficiuntur. Atq; hæc uino macerata epotari conuenit.

Item ad emouendam Secundinam accipe Rutæ, Marrubij, Abrotani, Artemisïæ, singulorum pondus par, & olei ex lilio tantundem, ita ut herbe probè macerari atque humectari eo possint: atq; omnia hæc simul in ollam uitreatam indito, ollamq; obturato, eiusmodi tamen operculo, quod in summo ac medio foramen tale habeat, per quod postea fistula inseri possit. Deinde foco impositam hanc efferuescere facito, quæ ubi bene efferbuerit, à foco remotam, carbonibusq; paucis impositam, solio, in quo pariens residet, postea fistulam, quam in hunc usum faciendam curabis, altera extremitate in foramen operculi, de quo paulò antè dictum est, inscrito, alteram eiusdem extremitatem genitalibus pariens suis immittito, omniaq; circa uelamentis atque uestibus ita munito atque obstruito, ne qua uapor exire possit. Ac deinceps
per

per horam unam atque alteram suffimine hoc matricem foueat atque leniat, donec Secundina ultrò se soluat atque emoueat. Quòd si neque suffiniquicquam proficiatur, emplastrum inter umbilicum & genitalia parienti imponendum eiusmodi erit, quòd partus etiam emortuos pellere efficax sit, de quo in sequentibus dicitur.

Quòd si neq; tum Secundina cedat, ulteriore cura atque remedio utendum non est. Nam quæ ita obstinatè atque perseveranter hæret, ut supra dictis rationibus pelli nequeat, ea relinquenda est, dum sua sponte postea discedat, paucis enim diebus postea computrescit atque in humorem dissoluitur, & modo salure aut facis diluta, ultrò disfluit.

Quamquam interea odor & uapor hoc pacto disfluentis non parum puerperam grauat, doloribusq; capitis ac cordis, stomachi quoque imbecillitate affligit, & cruciat, ut supra quoque commemorauimus.

VARIIS CASVS, QUI CIRCA, aut etiam post partum mulieribus accidunt, quo pacto & quibus remedijs præuerti, atq; curari debent.

CAP. VII.

DE PARTU

Sciendum autem est, quod plerumque post partum, mulieribus accidunt, aut febris, aut tumefactio, aut inflatio corporis, aut tormina uentris, aut commotio siue translatio matricis. Atque horum cause plerumque sunt, imperfecta menstruorum expurgatio à partu, aut imbecillitas parientis, quæ fit ex nimio profluvio circa idem tempus. Item collisio seu attritio, siue etiam fissura matricis, aut eorum quæ circa sunt, nonnunquam etiam dolores intestini magni. Itaque quoties fit, ut menstrua ad plenum à partu non expurgentur, adhiberi ea puerperæ debent, quæ menses sciunt, siue id fiat pharmacis, siue pedum lotionibus, siue suffitu, siue odoribus, siue emplastratione, siue herbarum coctarum & maceratarum impositione, siue unguentis, & id genus alijs, pro conditione personæ atque periculi, conuenientibus, quæ omnia sic nota sunt, ut mulieres mediocriter peritæ ea cognoscant.

Dandaque opera est, ut ea quam accuratè ac plenè purgetur. Præterea ad hanc rem conueniunt omnia ea quoque, quæ urinam mouent, qualia sunt, quæ uenas aperiunt, & sanguini ad exeundum iter faciunt, humoresque & suam materiam ad inferiora cogunt, ut artemisia, azarum, sabina, pullegium, petroselinum, cerifolium, anisum, maratrum, iuniperum, ruta, lauri bacce, chamedrys, ualeriana, Cinnamomum, nardus spicata, & id ge

nus alia. Hæc enim omnia ut urinam, ita & menses mulierum cient, tametsi nihil horum sine consilio prudentis ac docti medici adhiberi profuerit, ne forte dum una parte subuenire uoles, alia corpus ladas & incendas. Item ad prouocandū menses facit, si mulier crebrò sternutat, & inter sternutandum nares & os comprimat atq; cohibeat, animamq; reprimat.

Item proderit uentosas adhibere, & quàm proximè genitalibus in interiore parte pedum scarificare, aut ex oculis piscium salforum siue ungulis equinis genitalia suffire.

Quòd si his non proficiet, tamen si per ualetudinem puerpera potest, sanguinem mittat, uenamque sub talis pedum, quam Saphenam uulgò dicimus, incidat, hæc enim menses potissimū ciet. Idem faciendum erit si à partu febricitare incipiet mulier, ea enim febris eadem ex causa nasci serè solet, quòd menstrua ad plenum expurgata nō sunt, quæ hac uena incisa prouocantur. Vti autem debet in febris, potu ex aqua hordeo tosto aut trito macerata, aut in qua hordeum & cicer simul decocta fuerint.

Item potu ex aqua, in qua Tamarindi decocti fuerint, aut sero lactis. Prætereaiure ex gallinis, & malo punico dulci uesci debet: hæc enim & menses cient, & calores immodicos sedant, & refrigerant, eaq; quæ antè constricta & durata

DE PARTU

fuere, resoluunt ac mitigant.

Tumor. At uerò si à partu corpus intumescit, & inflatur, danda erit aqua, in qua cicer, & cuminum contrita fuerint. Item uinum uetus cum electuario, quod uocant Diamarte, aut eo quod uocant Alkahengi, de quibus Auicenna lib 5 tradit. Item gummi quod dicitur Serapinum, & Origanum & mastiche. Profunt item in hoc casu, clysterium ex ijs rebus, quæ inflationes ac uentositates reprimunt & dissoluant, aut quod pessarium dicimus, constans aristolochia rotunda, Squinanto, Storace liquida, Doronico & Zduaria.

Tormina. Rursum si à partu accidant mulieri tormina, & dolores matricis atque genitalium, suffitu, atque uapores earum rerum quæ mitigant ac leniunt, foueri atq; curari debet, ut sunt Malua, Abissus, Fœnumgræcum, Cinnamomum, Camomilla, Melissophyllos, uel Barotum, Cicuta.

Proderit etiam ungu & oleo sesamino, aut amygdalino dulci. Quod si calores paulò remissiores erunt, uti potest Theriaca, aut Triffera magna, quæ uocatur, cum uino in quo Artemisia rubea, aut matricaria decocta fuerint.

Item contra dolores genitalium, accipe Pulgum, Pulicariam, folia Lauri sex, eaq; decocta suppone genitalibus mulieris, ut uapore qui inde exit, foueatur.

Item, Accipe Rutam, Artemisiam rubeam, Abrotanum

Abrotanum, eaq; contrita oleo Pulegij tempera, deinde omnia in unum collecta, in ollam indito, ibi que calefacta, rursus eximito, & in panniculum simul inuoluta, genitalibus mulieris imposito.

Item, Accipe Camomillæ ac Lini, singulorum manipulos quatuor, eaq; contrita & in sacculum simul colligata, cum uino albo decoque, decocta genitalibus impone.

Item, Accipe musci pondere ij. gran. & uino hauriendum mulieri præbe.

Item, Accipe cepas candidas, eaq; cineri calido impone, quas cum tostæ fuerint, contere cum butyro nondum diluto, aut salso, & in formam emplastri redige, redactum uentri impone, præterea thure candido atq; storace genitalia suffito.

Quod si mulier doloribus circa tergum & lumbos uexetur à partu, Accipe Camomillæ, Barroti, singulorum manipulos binos, Absinthij, Abrotani sing. manipulos singulos, Artemisiæ manipulos tres, Cinnamomi, & myristicæ nucis contritorum un. dimidiam, eaq; omnia in ollam imposita & foco admota, ter aut quater ebullire facito. Deinde cam aquam spongia receptam ac calidam tergo ingrat, illudq; ita aliquoties imbuat: aut si hoc nolit, omnia illa in sacculum simul colligata, tergo imponat. Quod si hoc parum proficiat, accipe oleum Nardinum, oleum Liliij candidi, singulorum pond. unctam cum dimidia, præte-

DE PARTU

res nucis muscate contrita pondere drachmam unam, eaq; inter se temperata tergo inunge. Aut accipe olei Anethi, olei Camomilla, singulorum pondere unciam unam, olei lilij candidi, pond. uncias duas, cere pond. ij drach. eaq; ad ignem colliquata, in unguenti modum redige, coq; unguento dorsum mulieris illinito.

Menses

numi

At verò si à partu menses uebementius concitati manent, itaq; abundè fluant, ut ex eo mulierum dolores atq; languores intolerabiles oriantur, in primis obseruare conuenit, ex qua causa periculum hoc nascatur, ea enim cognita facilius debita cura adhiberi potest. Causæ autem periculi huius uariæ ac multæ sunt, præcipuè tamen quæ nos hîc ordine adnotauimus.

I. Ex abundantia ac superfluo totius corporis sanguine.

II. Ex commistione fellis ac sanguinis, ex qua sanguis incandescit, & inde pertingit atque distendit uenas, quæ ad matricem descendunt & conueniunt.

III. Si sanguis nimis dilutus, ac tenuis fuerit, eoq; celerius penetrat.

IIII. Si uenæ amplæ atq; capaces sint, eoq; plus sanguinis transmittunt.

V. Si matrix inualida & imbecillis, uenæ autem debiles atq; largæ, ita ut sanguinem continere nequeant.

VI, Si

VI. Si corpus solidum ac densum fuerit, ita ut poris obstructis, neq; sudores, neque uapores, aut fumi penetrare & exire possint, ex quo fit ut intus in corpore humores & fluxus generentur, quæ mulieris profluuium augent, & cum eo una descendunt.

VII. Si uenæ quas hæmorrhoides appellât, in matrice aperiantur & exundent.

VIII. Si matrix exulcerata aut uitiata sit.

IX. Si mulierẽ collabi, uerberari, aut iaci contingat, eoq; claustra, aut genitalia offendi ac ledi.

X. Si matrix inter pariendũ longo ac difficili labore saucietur.

Quando igitur multæ ac uariæ causæ sunt, ex quibus fit ut menses uehementius & ultra modum concitentur : oportet hoc loco mulieres munus uerecundas esse, & medico laborem atq; dolorem suum indicare, qui pro sua doctrina, suoq; iudicio, faciliẽ ex qua quidq; causa natũ sit, cognoscet, & remedium atq; curam pro eo ac debet, adhibebit. Quanquã autem uariæ ac multæ sunt, quæ profluuium, de quo hĩc dicimus, sistant, ut Electuaria, Confecta, Trochisci, Potiones, pulueres, Clysteres, odores, suffitus, balnea, emplastra, unguenta, de quibus etiã inter mulieres, mediocriter peritæ sciunt. Ea tamen præcipuẽ quæ ad hanc rem faciunt, & plurimũ iuuant, in gratiam honestissi

DE PART V

marum matronarum collecta, hic subnotauimus.

Contra Menstrua.

Principio igitur contra menstrua immodicè concitata proderit, brachia quàm ualidissimè ligari & constringi, non autem pedes, aut crura, ut quidam malè docent, deinde uentosam aliquam capacem, aut poculum uitreum, sub māmillas, sed tamen cute non incisa, admoberi, & uelamenta lineae aceto madefacta, inter umbilicum & genitalia corpori imponi, ipsis autem genitalibus ea inferi, quæ sanguinem profluentem fistunt, eeu sunt, balauſtia, aut cortex granati, quam psidam uocant, carabe, terra sigillata, bolus armenus, sanguis draconis, Hematites lapis, Rosa purpurea, thus album, galla. Quæ omnia simul, aut eorum quæ simul habere licet, pondere ac mensura parari, in puluerem redacta, & uino nigro crasso in emplastri modum temperata, & in sacculū quoddam angustum & teres, pollicis crassitudine, longitudine autem digiti, indita, genitalibus inferenda sunt.

Item aliud emplastrum extrā corpori imponendum sic conficitur: Accipe lapidis Hematitis, Boli armeni, singulorū unciam dimidiam, sanguinis draconis, succi quod Licium uocant, singulorum pond. ij. drachmarū, Karabe, capularū glandiū, nucis cypressi, Balauſtiæ uel psidæ, singulorū pond. i. drach. & scorie ferri, pondere drachmā

cum dimidia, terebinthinæ, colophonix, pondus par, & quantum ad portionē emplastri satis erit, eaq; omnia inter se contere, ac in pulverē redige, & exinde in emplastrum redacta utero impone.

Item, unguentum ad eundem usum hoc modo facies: Accipe olei myrtini, olei rosarum, singulorum pond. .℥libræ, Karabe, rasuræ eboris, rasuræ cornu caprini, corallij rubri, terræ sigillatæ, thuris candidi, singulorum pond. .℥. unciam, ceræ candidæ pond. .iij. uncias, eaq; simul temperata in unguentum redige, eoq; uterum & genitalia perunge.

Item balneum, quo contra eundem laborē, **Balneum** mulier lauari debet: Accipe Absinthij, plantaginis minoris & maioris, extremitatum uitis, palmi tum recentium more agrestis, prunorum immaturorum, Acaciorum immaturorum, pyrorum agrestium, mespilorum, singulorum manipulos binos, foliorum rosæ rubæ manipulos ternos, corticis quernæ manipulos quaternos, Solatri, carduorum, singulorum manipulos binos, pentaphylli foliorum & radicum, tormentillæ radicum, colubrinæ, singulorum manipulos singulos, præterea calycum glandis, quantum scutella capit, gallæ, glandis decorticatæ, bursæ pastoris, singulorum manipulos binos, atque hæc omnia in pulverem redacta, aut quæ redigi nō possum, conscisa, cum aqua pluviali, aut ea in qua decem aut duodecim lapides

DE PARTV

lapides usti extincti fuerint, decoquito, & in hac, in qua decocta ita fuere, aqua tepida, & usque ad umbilicum ascendente mulier lauatur: postea autem ubi è balneo egressa est, si siti afficiatur, electuarij Athanasie, siue Miclete, pond. ij. drach. cum aqua plantaginis, aut si siti tum ita afficiatur, cum uino rubeo sorbeto.

**Electua-
ria.**

Nec non & hæc Electuaria, quæ subnotaui-
mus, eodem prosunt: accipe Saccari rosarum ue-
teris, pond. ij. unciarũ, corallij rubri, combusti ebo-
ris, boli armeni, sing. pond. drach. hæmatitis pon-
ij. drach. eaq; omnia contusa, & saccaro rosato
temperata, uesperis ac manè cum aqua plantaginis
aut bursa pastoris, pond. ij. drach. sumito.

Item aliter, Accipe hæmatiten, cumq; in co-
te attere, attritum aqua plantaginis ablue, ita ta-
men ut ablutum colorem hæmatitis rubeum refe-
rat, atque eam inde aquam seu eum succum manè
ac uesperis, bina aut terna coclearia, laborati hau-
riendum præbeto.

**Trochi-
sci.**

Præterea & trochisci ex myropolijs ad hæ-
rem conferunt, ut trochisci Karabæ, trochisci bo-
li armeni, quorum pondus drachmæ, aut amplius
cum aqua plantaginis mensura quinque cocleario-
rum, contritum atq; maceratum sorbendum dato.
Quòd si quis ultra aliquid requirat, à medicis id
petet, nos hic quæ maximè necessaria, eaq; breuis-
sime tanquam indicamus.

Vlcera

Vlcera genitalium.

Iam si à partu accidat mulieri, ut in locis aut genitalibus membris ulcera aut apostemata nascantur, tunc ipsa ulcera expurganda & curanda sunt, dolores autem leniendi & mitigandi succo exbaccis solatri expresso, & succo plantaginis, itemq; oleo rosarum, ita ut hæc probe inter se temperata ulceri affundantur, aut cum lana imposta instillentur.

Item aliter: Accipe albumen oui, lac muliebre, & succum portulacæ, eaq; temperata inter se, loco ulcerato infunde. Item balneum apparetur, aqua in qua psida, folia rosæ rubæ, calyces glandium, cortex quernæ, tormentilla, colubrina, & pentaphylli folia cum radice decocta fuerint, eaq; mulier usq; ad umbilicum insidens lauetur. Postquam autem ulcera ipsa purgata, atque sanata erunt, inungenda erunt unguento albo aut rubeo, quæ in myropolijs ad hanc rem cõficiuntur, aut alijs quæ & refrigerant, & salubria erunt. Et quo pacto exulceratis cura adhibetur & medicina, eodem pacto & ijs quibus genitalia aut loci aliqua parte rupta fuerint subueniendũ est.

Anus puerperæ prominens.

Præter hæc accidit interdum ut anus puerperis egerat sese, proinde quoties hoc fit, obstetricis erit, manibus nino albo calefactis, intestinũ hoc sensim

DE PARTU

sensim reducere, & loco restituere: si forte contingat, ut facile hoc nequeat, quod tumore intestinum illud inflatum sit, debet eadem butyro cum uino colliquato lanam intingere, eamq; ita humectata intestino extanti circumuolucere, atq; fouere, donec tumor illè residat & euanescat, & tum eundem suo loco restituere: potest hoc item fieri lana, tepido lacte perfusa.

Deinde autem ubi intestinum reductum ac loco restitutum erit, foris adhibere & obligare conuenit ceram, mastiche aut thure candido colliquatam, linteoq; obligato, ne ea relabatur, adstringere. Et hoc toties fieri oportet, quoties ad egerendū aluum puerpera abit, donec intestinum planè consolidatum fuerit.

Quod si autem cera uti non uoles, lanam oleo Mastiches aut Nardi spicati, imbuta & humectata ad eam rem adhibere licebit, ita ut calefacta imponatur, obligeturq; ut supra.

Item aliter curabitur hoc modo: Ablue intestinum aqua, in qua ea quæ exiccant & contrahunt, ut sunt galla, nux cypressi, psida, Karabe, mastiche, thus, sanguis draconis, decocta fuerint, ablutumq; cornu ceruini combusti puluere conspergito, conspersum reducito, ut supra.

Loci mulierum erumpentes.

Rursum si fiet, ut à partu mulieris loci erumpant

pant, foueri & collui primum ijdem debent aqua,
in qua decocta fuerint que sequuntur, in hunc mo-
dum:

Accipe nucis cypressi, nardi spicati, psida,
balaustie, calycum glandis, singulorum pond. un-
cie unus, messilorum & sorborum immaturorū,
itera malorum, prunorum & acatiorum itidem
immaturorū, singulorum manipulos singulos, &
que in puluerem redigi possunt, redige, cetera mi-
nutatim conscinde, eaq; omnia, aut quot mox habe-
ri possunt, aqua pluuiali, aut in qua chalybs fer-
uens tinctus sit, decoque, eaq; a qua puerpera insi-
dens ad umbilicum usque lauato, aut si lauare no-
lit, spongia eadem aqua intincta & humectata, seu
lana quoq; si malit, matricem collinito & foueto,
quibus factis eadem candido lineteolo abstergito,
& puluere qui sequitur, subtilissimè contuso, &
per sericum cribrato, conspergito.

Pulueris compositio.

Accipe Thuris, Karabe, Galle, Psids, Ba-
laustie, Nucis Cypressi, Aluminis, Amimonij, Bo-
li armeni, Mastiches, pondere equali, eaq; simul
contere, & puluere hoc (ut dictum est) matricem
consperge, deinde leniter submoue, & reductum
calefactis linteis obligato. Quòd si matrix intum-
uisset, induruiissetq; ita ut facile reduci ob id nō
posset, restinguendus tumor est uino calefacto, in
quo bu-

DE PARTU

quo butyrum liquatum sit, atque ita tumore sedato, ipsa reducenda est. Postea autem uentosas singulas singulis partibus, genitalibus proximis, sub ipsum uterum admoueri conuenit, ipsamq; mulierem in tergum reclinari, ita ut media corporis pars prostet, atque tum puluere illo superiore locos conspergi & obligari, donec confirmemur, neque amplius se emoucant.

Umbilicus mulieris dissolutus.

Rursum si à partu contingat, ut mulieris umbilicus dissoluatur, seseq; aperiat, accipiendum erit tenue licinium, & subtili aliquo linteo circumuolutum, unguentoq; quod sequitur illitum, umbilico soluto inserendum erit. Unguentum uero fit hoc modo:

Accipe thus candidum, idq; in puluerem redactum, albumine oui sic tempera, ut liquidum mellis modo fluat, hoc & ipsum umbilicum foris atq; intus inungito, & licinium eo intinctum, umbilici rupturæ inscrito, ac ita umbilicum foris obligato.

INTESTINVM MAGNVM & genitalia mulierum coniuncta.

Postremo, accidit interdum ut ob difficultatem pariendo, genitalia & intestinū magnū rupturā

ruptura coniungantur, unumq; uulnus amborum fiat, & per id matrix prolabatur: quod periculum præcipuè accidit quoties genitalia mulieris, per quæ partus egeri debet, teneriora, atq; angustiora fuerint, & partus magnitudine sua urgeat atq; instet, ut rumpendo uiam ipse sibi aperiat. Ita que quoties malum hoc accidet, principio matrix colluenda, fouenda, atq; in locum suum reducenda est, eo modo, quo paulò antè docuimus. Tum ruptura atq; uulnus illud resarcienda, certis inter se spacijs serico filo cute utrinq; consuta, quo pacto & chirurgi uulnera solent: atq; hæc prima ratio curandi est. Quæ si minus commoda erit, poterit uulnus illud & in hunc modum curari, ut consuendo nihil opus sit.

Accipe duo limteola, quorū longitudo æquat longitudinem uulneris, latitudo autem digitos latos duos, ea emplastro illine tenaci aliquo, et quod fortiter inhereat, & utrinq; uulneri apponito, ut fissura tantum uulneris latitudine culmi ac circà, extet & appareat, deinde limteola illa, fortiter iam adhaerentia & immota, mutuò consue, carne seu cute intacta & illæsa, ceu item chirurgi interdum solent, consutisq; picem liquidam infunde, et sub ijs oræ uulneris utrinq; coalescent.

Item aliter, Accipe consolidam maiorem, eamq; arefactam in puluerē comunde, postea cuminum, & cinnamomum, utrunq; in puluerem re

daſtum priori adde, interq; ſe temperata atque commixta ea uulneri mulieris inſperge, curabiturque.

DE ABORTIENTIBVS ET cauſis abortuum, quibuſq; reme- dijs iſdem præcaueri poſſint.

CAP. VIII.

A Bortus fit, quoties ante legitimum tempus partus immaturus egeritur. Id autem mul-
tiſariam contingit, aut enim embryo antequam in
utero uitam cœcepit, effunditur, aut partus poſt-
quàm uiuere cœpit, nondum tamen in utero ſe mo-
uit, hoc eſt, ante quintum menſem egeritur, ſepe
etiam poſt quintum menſem, uidelicet cùm par-
tus præter naturam, & communem curſum emor-
tuus, nonnunquam uiuens quoq; ante conſumma-
tionem temporis & perfectionis erumpit. Cuius
quidam rei multæ ac uariæ cauſæ ſunt.

Matrix Nam & os matricis interius, quod uocant, ſe-
ampla. penumerò ita amplum ac ſpacioſum eſt, ut non re-
ctè occludi, partumq; continere poſſit, aut malis
humoribus ita lubricum & lene eſt, ut ille ultro
prolabatur.

Et ipſa matrix interdum ita malè diſpoſita in-
tus, & humoribus plena eſt, ut ſemen genitale, aut
conceptum & informatum embryonem retinere
nequeat.

Præterea morbi quoq; ut sunt apostemata, ul Apostemata, & id genus, in causa nonnunquam sunt, quæ mata, matricem debilitant, & ad abortiendū impellūt.

Item fit nonnunquā, ut Cotyledones, hoc est, nerui illi, quibus in utero partus illigatur, & per quos alimenta accipit, uiscosis & crassis humoribus obstruantur, aut inflationibus distenti rumpantur, ex qua re fit, ut partus cū debito nutrimento priuetur, plerunq; emoriatur, præcipuè autem altero aut tertio mense, quā conceptus est, embryo ex hac causa deijcitur. sic enim Hippocr. ait: Quæcunq; mediocri corpore, hoc est, neq; crasso, neq; gracili nimis, fuerint imprægnata, eas si abortire contingat, altero aut tertio à cōceptio-
ne statim mense, nulla euidente alia interueniente causa, necesse esse cotyledones malis atq; uiscosis humoribus distentas ac ruptas, sustinere ac alere partum non potuisse.

Et Auicenna, Plerunque, inquit, prægnantes Tempus abortire circa alterū aut tertium mensem solent, abortus, Cotyledonibus humoribus atque inflatione distentis.

Præter hæc abortus nonnunquam fiunt, propter loca matrici propinqua morbis ac uitijis infestata atq; corrupta, ut cū intestinum rectum exulceratione, sicu, aut hæmorrhoidē infestatur, aut uesica calculo, tumoribus, ulceribus, aut stranguaria laborat, Nam ex magno, duro, & assiduo ni-

su, qui in morbis atq; laboribus sedis atque uesicæ accidunt, generantur item magni motus ad inferiora protrudentes, ex quibus acetabula, sic enim Latine τῆς κοτυληδὸνος uocant, rumpuntur.

Tenasmus. Fit item abortus ex Tenasmo, qui morbus ap-
petentiam egerendi alui procreat, cum homines multum quidem nituntur, nihil tamen aut parum egerunt. Sic enim & Hippocrates ait: Prægnans quæ tenasmo corripitur, plerunq; abortit.

Tussis. Item tussis immodica abortum facit, ut idem Hippocrates testatur. Nec non macilentis & exhaustis corporibus quæ sunt, abortus familiaris est. Quod, ut Auicenna tradit, quæ eiusmodi sunt morbo aut casu aliquo factæ, cibum omnem, quem sumunt, in alimentum & restitutionem corporis pristini conuertunt, nihil alimenti partui relinquentes, ob quam deinde penuriam, in utero partus debilitantur, neq; manere possunt, sed ad exitum ante tempus detruduntur.

Menses. Item abortus contingit ijs, quæ nimia cruoris destillatione, aut mensium profluvio uehementiore laborarunt. Nam ita Hippocrates ait: Prægnans si menstrua deijcit, fieri non potest, ut partum incolumem & saluum ferat. Quod tamen ita intelligendum est, si menses concitatiores eant, & prægnans corpore inualido ac macilento sit, aut si post tertium mensem menstrua fluant: fieri enim potest, ut primo & altero mense, absque

que damno illa deijciantur, quando adhuc partus exiguus & modicus est, neque magno alimento eget.

Item abortus cōtingit sanguinem mittentibus, Sāguinis ut Hippocrates ait: quod eò referendum est, si missio. pręgnans parum sanguinolenta crit. Nam quę sanguine abundat, eiusq; plus habet, quàm uel sibi, uel partui opus est, ea sanguinem mittere absq; periculo potest, post quartum mensem tamen & ante septimum. Quanquam nulla sanguinem mittere facile debet, si non iusta & idonea causa id postulet.

Item abortus accidere solet ijs, quę medicina uehementiore aluum cient, ante quartū, aut post septimum mensem.

Et si fortē necessitas posceret, ut pręgnans purganda foret, id quod nō nisi euidentibus ac manifestis ex causis fieri debet, minore cum periculo inter quartum & septimum mensem purgabitur, si modò id moderatē, & leni aliqua medicina fiat, ut Hippocrates docet.

Item abortiunt ferē quę subito uentris fluxu soluantur, sic enim Hippocrates ait: Pręgnans si *Lyenteria* corripitur, periculum est, ut abortiat: quod ita tamē intelligi debet, si fluxus is qualiscunque diurnus sit, & pręgnans macilenta & exhausta, tum enim sanguis absimitur, & ipsa pręgnans languescit, ex quo partus, penuria alimen-

DE PARTU

ti, ad exitum cogitur. Nec nō abortire solent eæ, quæ crebro uomitu cientur, & subinde nauscant. Tradit enim Auicenna, ex nimio uomendi labore corpus consumi, & marcescere. Et interdum eadem ex agitatione cotyledones rumpuntur.

Item ex fame abortus accidit, si ea nimia aut longior sit: item ex morbo, qui grauior inuasit prægnantem. Sic enim Hippocrates: Prægnans si acuto morbo inuaditur, letale id est. Acuti autem morbi sunt, ut: pestis, apostema pectoris, Apoplexia, epilepsia, &c.

Item abortus accidit ex nimia crapula, ea enim partus in utero suffocatur, & alimenta corrumpuntur. Semper enim crapula ut neq; concoqui potest, ita sanguinem, unde partum ali conueniebat, corrumpit.

Item, quoties partus imbecillis atq; egrotus est, siue ægritudinem hanc foris, siue intrinsecus causæ mouent, ex quibus matrix impulsæ, ad egerendum partum cogitur.

Item, quoties Secundina ante tempus rumpitur, uidelicet cum infirma est, neq; partum continere potest, aut cum humores & aqua secundinæ fluunt, quæ illam & lubricam faciunt, & causam egerendi ministrant.

Item, accidit abortus ex nimio frigore, quo partus necantur, ceu fit in ijs regionibus quæ septentrioni propinquiore sunt, aut ex nimio estu
quo

Quo prægnans lassatur, & unâ partus, & ex eo sustinere se nequeunt, id quod fit in regionibus Austro propinquioribus. Et ob hanc causam prægnantes balneis quoq; crebris abstinere se debent, ea enim trifariam illis nocere solent:

Primò, quia anhelitum incendunt æstu atque calore suo. Deinde quòd Cotyledones mollescent, & relaxent, uiamq; ad egerendum lubricum atque lenem faciunt, quibus partus prouocantur. Postremò, quòd exterior calor etiam interiorem generat atque auget, ex quo fit, ut cum partus æstum interiorem ferre nequit, refrigerandi causa exitum appetat.

Itaq; à balneis abstinere prægnantes debent, nisi quatenus sub pariendi tempus, ob partum faciliorem, illis uti necesse erit, ut supra commonuimus, ubi modum præscripsimus, quomodo id minime periculi metu fieri possit.

Item, abortiunt prægnantes, cum intemperies aeris accidit, hoc est, cum repente status & qualitas anni mutatur.

Nam, ut Hippocrates testatur, quoties hyems humida inciât, Vere sequente sicca & frigida, ijs qui Vere eo pariunt, facile abortus, & ex facili causa, euenire solet.

Aut si abortus non eueniet, difficulter tamen pariunt, partusq; uitiosos, ægros, & qui statim emoriantur, aut si non emoriantur, ualitudinarij

tamen qui sint, procreāt. Nam cū huiusmodi hyemes incidunt, sit ut pręgnantium corpora magis caleant, & humida fiant, & propter humiditatem atque calorem hyemis, non minus resoluatur, quā si calidis balneis usi fuissent, ex qua causa postea frigus, quod Vere sequente redit, corpora relaxata & soluta facilius & uehementius penetrat & adurit, ut ex eo partus quoque, utpote qui per hyemem calori assuevit, & repentinū ac subitum frigus ferre nō potest, uel in utero, uel statim postquam in lucem editus est, moriatur, aut si non emoriatur, egrē tamen subitam mutationem hanc perferat, seseq; sustineat, & nisi cum summo negotio atq; difficultate uiuat.

Item abortus accidit ex nimia agitatione corporis, uidelicet cū pręgnantes uel immodicē laborando, uel lasciuiiter saltando se iactant, & cū motu aliquo resupinant.

Item quoties casu aut pręcipitatione aliqua feruntur, aut trudendo, uerberando seu iaciendo grauitur pulsantur.

Item quoties subito uel ira, uel metu, uel terrore, uel mœrore, uel improviso nouo ac repemino gaudio corripuntur. Atq; hæc ferme cause abortiendi pręgnantibus accidere solent, quæ, ut hoc obiter addam, cum dolore ac difficultate multo maiore abortiunt, quā secundum naturalem cursum ac modum pariunt, propterea quod
quic.

quicquid præter naturam homini accidit, id multò grauius malum est, quàm quod naturaliter contingit.

Signa autem abortû præcedere hæc solent. Primum, cum prægnantis ubera, quæ antea sana, ualida atq; plena fuerant, paulatim minuantur, subsidunt, & flaccescunt, tunc enim plerunque abortus sequitur, ut Hippocrates & Aui-cenna testantur. Nam ubera quum subito ac repente flaccescunt & exinaniantur, periculû abortus eodem die minitantur. Quòd si prægnans geminos ferat, & alterum duntaxat uberum, utroque antea sano & incolumi, flaccescat, ei geminorum qui in colatere quiescit, periculum portenditur. Vnde Hippocrates ait: Si dexterum uber deficit, periculum masculo partui instare, propterea quòd plerunq; tum gemini partus diuersi generis sunt, alter maris, alter foemina, masculus dextra pectoris parte quiescere solet, in sinistra autem foemina. Proximum signum est, cum prægnans magnos dolores ex matrice capit, ipsa autem & facie rubescere, ac membris contremiscere atque horrere incipit, idq; ceu in febre & cephalalgia: præterea cum in interiore oculorû parte uersus cerebrum dolores percipit, reliquo corpore lasso, & languescenie. Nam hæc portendunt instans & breui futurû periculum, præcipuè si eodem tempore menstrua soluantur, & fluant.

DE PARTU

Item, quoties fit, ut corpus prægnantis infletur, & cum quadam duritia intumescat, flatusq; ultrò ac citrò currentes ex latere altero in alterum feruntur, neque tamen eo uenter grauior aut ponderosus magis fiat, & hoc si flatus illi perseuerant, muliere ijs uesciente quæ inflationes ac tormina gignunt. Hoc enim signum portendit periculum ex flatibus & uentositate, præsertim circa alterum aut quartum à conceptu mensem.

Itaq; postquam causas atq; signa periculi exposuimus, reliquum est, ut quibus idem remedijs præcaueri atq; auerti possit, doceamus, ubi præcipuè hoc curandum est, ut prægnans omnia cauiet atque fugiat, quæ causam abortiendi periculo præbent, ut satis iam atq; ordine dictum est.

Principiò enim si metus sit ex eo, quòd matricis os amplum atque spaciosum iusto magis est, adhiberi ea debent, quæ contrahunt & constringunt, ut sunt balnea, suffitus, unguenta, emplastra, odores, &c. de quibus supr à capite septimo diximus, quæq; menstrua immodicè concitata à partu restringere atq; cohibere solent.

Rursum si periculum ex eo metuitur, quòd os matricis humidum atq; lubricum nimis est, aut quòd cotyledones uiscosis humoribus, & inflationibus siue uentositate aliqua obturate atq; obstructæ sunt, auerti periculum hoc & præcaueri medicinis

dicinis hisce adhibitis debet, quæ purificant, purgant, exiccant, & u. m. ositatem reprimunt. Quam non committi in hac parte debet, ut nō boni ac fidi alicuius medici consilium adhibeatur, propterea quod uarij huiusmodi humores ac fluxus sunt, neq; eadem omnes ratione curantur.

At uerò si periculum ex matricis aut eorum quæ locis genitalibus proxima sunt, uitio, morboque, immineat, ceu sunt exulcerationes, tumores, uitia sedis, stranguria, & id genus, consulendi medici erunt, qui quo pacto unumquodq; illorum tolli, atq; curari debeat, indicabunt. Quod si prægnans ex eo periculum metuit, quod macilentia et exhausta corpore sit, uesci ijs conueniet quæ humectant & pingue faciunt, ceu sunt caro animantium, iuuenecorum, capri, hœdi, agnina, uitulina, perdices, lagopodes, & id genus.

Rursum si periculum ex morbo aliquo acuto incidet, subueniri debet medicinis ijs, quibus talis morbus curatur. Si à fame, sedari ea debet cibo mediocri ac potu, non crapula: contrà si à crapula, id quod hodie passim fit, non sine turpitudine quoq; abstinentia per tempus utendū, & si res ferat, purgatione quoque mediocri corpus subleuandum est.

Quod si sanguine abundet prægnans, non inutile crit sanguinem, quanquam modicè, mitti, ita ut quod abundat, quoq; partus suffocari in utero possit,

posset, id sanguinis tantū mittatur, de qua tamen re suprā quoq; satis, ut puto, à nobis dictum est, quæ qui uolet huc repetat.

Præterea si prægnans periculum metuat ex uehementiore ac diuturna tussi, ex uomitu nimio, ex *Lyenteria*, ex tenasmo, aut profluuio sanguinis, siue id naribus, siue alijs corporis partibus accidat, medicos consulendos censeo, omniâque ista mala quàm maxima commoditate, & moderatione procuranda esse. Postremò si propter fragilitatem, aut rupturam *Secundinæ* periculum inflet, ob quam causam partus contineri diutius nequeat, ei uerò difficultati medicina alia adhiberi facile nulla potest, nisi ut quàm maximā diligentiam adhibeat prægnans, ne magnis atque multis agitationibus ac motibus concutiat, ne saltando, currendo, stando, itando, aut res ponderosas sustollendo ac portando se ipsam offendat. Et in summa, omni cura atque diligentia hoc efficiat, ut eas res, ex quibus periculum huiusmodi aliquod nascitur, euitet atque fugiat.

DE PARTVBVS EMOR
tuis, quibus signis cognoscantur, & quo pacto n̄dem pellantur.

CAP. IX.

Consen-

Consentaneum hoc loco est, ut de partibus emortuis quoque dicamus, quibus agnoscantur, & quo pacto iidem à matre pelli possint, ac debeant. Signa itaque emortui in utero partus hæc sunt.

I. Si prægnantis ubera subito flaccescunt, de qua re supra quoque cap. 8. diximus.

II. Si partus in utero se amplius non mouet, antea moueri coeptus ac solitus.

III. Si partus conuertente se matre in alterum latus ab altero, lapidis aut immoti ponderis instar, recidat.

IIII. Si prægnantis uterus atque umbilicus refrigescant, qui antea solito calore temperati fuerant.

V. Si foetidi humores ex locis profluant, præsertim post morbum aliquem acutum.

VI. Si prægnantis oculi recessisse intro uidentur, & color albus in fuscum aut ferrugineum, cōuertitur: præterea oculi, nasiq; obstupeſcunt, & horrent, labia autem liuescunt.

VII. Si prægnans infra umbilicum, & circa genitalia uehementibus doloribus concitatur, facies autem ei colore in deteriore mutato, præter solitum deformatur.

VIII. Si prægnans ijs uesci cōcupiscit, quæ & repugnantia naturæ sunt, & solita edi aut bibi non consueuere.

DE PARTU

IX. Si pręgnans insomnijs uexatur.

X. Si cōtinua stranguria laborat, & cum magno negotio, multoq; nisu, sed tamen frustra & sine effectu aluum egerere subinde appetit.

XI. Si pręgnantis anhelitus foetere incipit, id enim plerunq; altero aut tertio die, quā partus emoritur, accidit.

XII. Si manus calescenti aqua madefacta, uteroq; pręgnantis imposita fuerit, eiusq; contactu partus non mouetur.

Atque ex his quidem signis quāto plura simul concurrent, tamō certius indicium hoc est, partum in utero mortuum iacere. Itaque operanda est, ut is primo quoque tempore pellatur. Sed hic rursum attendendum erit, num fieri possit ut salua & incolumi matre pelli possit. Quidam enim eiusmodi sunt, ut uiua & superstite matre pellantur. Alij hoc non possunt. Atq; horum indicia hæc sunt: Si inter pariendum mater exanimis deficit, & subinde ecstasi corripitur. Si obliuiosa erit & languida, lassaq; membra agrè attollit & mouet. Si uoce altiore compellata, aut nihil, aut parum, atque hoc submissè, & ceu deficiente uoce respondet. Si subinde spasmo inuaditur. Si cibum respuit. Si pulsus arteriarum concitator, sed languidior quoque erit. Quæ signa postquam in pariente apparent, liquidō cognosci potest, eam incolumem atque superstitem partui nō man
suram

suram esse: proinde cura eius Deo potissimum commendanda erit. Sed in qua signa hæc nulla erunt, spes bona est saluam atq; incolumem, pulso partu, illam fore, quapropter danda opera est, ut quamprimum mortuo pondere liberetur. Id quod bisariam, aut medicina expulsiua, aut instrumentis ad id comparatis, fieri solet. Primum sine instrumentis, per suffitum hoc modo: Accipe unguulam, aut stercus asini, ijsq; incensis suffumiga parientis genitalibus.

Item, aliter hoc modo: Accipe exuias serpentis, Myrrham, Castoreum, Sulphur, Galbanum, Opoponacum, Rubeam tinctorum, stercus columbinum, siue accipitris, eaq; omnia, aut singula contrita, & felle bubulo macerata, in pilulas magnitudine auellane redigito, pilulaq; alia post alia carbonibus imposita, & incensa per fistulam ad genitalia parientis fumum subducito.

Item aliter sic: Accipe Thymiana, opoponacum, Galbanum, Sulphur uiuum, singula pondere pari, eaq; omnia felle bubulo temperata, in pilulas redigito, reductis suffitum, ut supra, facito.

Item accipe Asam foetidam, pond. semidrachme, rute drachmas treis, myrrhe drachmas duas, eaq; in puluerem redige, parienti q; ex eo singulis uicibus, singulas drachmas cum uino albo, aut aqua, in qua Sabina decocta fuerit, epotandas dato.

Item.

DE PARTU

Item accipe aquam, in qua decocta fuerint fici, fœnumgræcum, origanum, eamq; potandam parienti præbe, lubricitatem enim generat. Atque exinde reliqua quæ suprâ diximus, ad partum emouendum, adhibe.

Item accipe gummi armoniacum, oppoponacum, Helleborum nigrum, Staphisagriam, Aristolochiam longam, & colocynthen absq; granis, eaque omnia comunde, & felle bubulo unâ cum succo recentis rutæ tempera, temperatisq; pessariū, ex lana factum, inunge & humecta, probeq; humectatum genitalibus parientis impone.

Item accipe pessarium ex lana factum, longitudine & crassitudine digiti, idq; succo rutæ, cui scammonia intrita fuerit, intinge, intinctum genitalibus parientis insere.

Item, Accipe Aristolochiæ rotundæ, Sabinæ, Nasturtij hortensis, singulorum pondere pari, eaq; contere, & felle bubulo misce, postea pessaria, mensuræ cuius suprâ diximus, contritis ac mixtis, inunge, & genitalibus inuncta immitte.

Item, pariens si bibat lac alterius mulieris, partum emouet.

Item, accipe succi Dictami, aut pulueris eiusdem radicis drachmas duas, easq; parienti, si nimio calore non uexetur, cum uino: aut si calore uexatur, cum aqua tepida ebibendas dato, partusq; sine damno parientis pelletur.

Item,

Item, accipe Myrrha drachmas quatuor, Cinnamonomi, Galbani, Castorei, singulorum ponderū, drachmas duas, Opoponaci drachmam unam, eaque omnia bubulo felle temperata, in pilulas drachmas singulas pendentes redige, carbonibusq; impositis & incensis, genitalia parientis, odore atq; suffitu eo imbue. Hoc enim uapore & partus emortui, & inflammatio & sanguis suffocatus pelluntur.

Item, accipe menta aquatica, Abrotani, Artemisia, singulos manipulos, Asphalti semunciam, Rubea tinctorū uncias duas & semis, Camomille, Baroti, Foenigræci, singulorum uncias duas, eaq; omnia pluuiali aqua decoque, & in aqua eadem parturientem lauari seu balneari facito. Postea accipe adipis gallinacei, adipis Anatum, singulorum ponderum drachmas quaternas, quibus adde olei Aneti uncias duas, ijsq; caput eiusdem balneo exeuntis perunge, & post hæc ossa dactylorum pondere drachmæ & dimidiæ, contrita & croci scrupulo uno temperata, cum uino albo absorbenda dato.

Item, accipe Opoponacum, & ex eo pessarium, mensura digiti compone, genitalibusq; parientis insere, emortuum enim partum pellit.

Item, accipe Galbani drachmam, aut minus aliquanto, lactis autem capræ sesquiunciam, aut uncias duas, & in hoc Galbanum contritum atque

maceratum, parienti epotandum dato.

Item, accipe Galbanum, succo Artemisiae contritum & temperatum, & ex eo emplastrum, addito cere modico, factum, linteolo, culmi crassitudine inducito, linteolumq; ealongitudine productito, ut inter umbilicum & genitalia ex uno latere in alterum extendi possit, eoque parturientem emplastrato.

Item, accipe Theriacam, quam uocant Diatesseron uulgo, eamq; parienti absorbendam dato, partumq; emortuum expellit.

At uero si iam dictis medicinis nihil proficiatur, partusq; emortuus abscedere nolit, tum seuerior adhibenda cura, instrumentaq; ad moueri debent, ceu sunt uncini, forcipes, & id genus alia, in hunc usum fabricata, perinde ut in sequentibus dicemus.

Fœtus emortui educendi ratio.

Principio igitur reclinanda pariens erit, ita ut in dorsum iacens capite deprimatur, pedibus autem & media parte corporis subleuetur. Assistentibus utrinq; quæ illam manibus fortiter retineant aut alligent, ita ut attracto partu, eodem tractu ipsa itidem attrahi non possit. Deinde obstetrix laeuam oleo candidi Lilij aut alijs, quæ lubricum ac leue faciunt, perunctam, & extentis digitis coarctatam, claustris genitalium apertis inserat, & quo situ atq; habitu partus in utero se habeat,

habeat, tactu pernoscet, quo commodius atq; facilius uncinos, atque instrumenta implicare, & extrahere illum possit.

Quòd si itaque fiat, ut partus in caput prociderit, implicandus uncinus in alterũ oculum, aut in palatum, aut sub mento in collum, aut in scapulum, aut in quamcunque partem corporis maximè commodum videbitur, atque ita sensim attrahendus erit. Si uerò in pedes partus procidit, uncino apprehendendi debent ossa, quæ supra genitalia membra sunt, ceu sunt costæ, ossa pectoris, aut spinæ. Iniecto autem uncino, non statim attrahere obstetrix debet, sed injectum dextra continens, leuam amplius ad partum inserat, & alterum uncinum ex diuerso prioris infigat, ac deinde utrumque simul ambabus manibus attrahat, ut partus ab utraque parte equaliter procedat. Attrahendum quoque sensim & leniter erit, non recto & simplici tractu, sed ita, ut inter trahendum nunc huc nunc illuc reflectat, & uelut labefactando & nutando partum emoueat. Admouere quoque inter attrahendum indicem probè ut supra diximus, perunctum debet, & sicubi hæreat partus, aut implicitus & illigatus fuerit, à locis & genitalibus resolvere, & ad abscedendum liberum atque habilem reddere. Quòd si itaque hoc modo partus procedat, uncini semper ultra iniiciendi, & altiora membra subinda

apprehendenda erunt, donec totus emoueat.

Contrà autem, si contingat, ut altera tantum manum partus ostendat, neq; faciliè ea reduci sursum possit, propter angustiam claustrorum, illigari ea linteo aliquo, ne rursum elabi possit, debet, atque ita tum eousque attrahi, donec totum brachium emoueat, quod ubi emotum erit, à corpore reliquo rescari debet. Atque idem faciendum erit, si utraq; manus, alter pes, amboue, seorsim cum sequente reliquo corpore, neque ipsis commodè ac loco restitui ualentibus abscedant, & ut manus cum brachijs ab humero, sic pedes toti, à femore rescandi sunt, ad quam rem chirurgi sua instrumenta, certosq; cultros, forcipes, uncinos & forcipes habebunt, quibus talia membra quàm faciliè atq; celerrimè abscindi, atque à reliquo corpore dissolui possunt. Resectis autem & ablati illis in hunc modum, reliquum deinde corpus moueri atque reuerti tantisper debet, donec ad egerendum habile atque aptum figuretur, & tandem à matre expellatur.

Quòd si caput in partu ex flatu, aut tumore, aut fluxu aliquo tantæ magnitudinis foret, ut angustiam claustrorum penetrare non posset, tum obstetricem cōuenit cultello phlebotomo, aut alio aliquo bene acuto, caput perstringere, quo diffluentibus inde humoribus & flatibus in arctum coeat, & constrictius fiat. Quòd si non casu, sed

natura tam magnum idem sit, ut facile abscedere nequeat, confringi atq; comundi, & ad pauca redigi quoquo modo debet, ipsaq; etiam caluaria forcipiculis, quibus ad dentes emouendos chirurgi utuntur, extrahi debent.

Rursum, si post egestum caput, pectus in foribus obstaret, & propter angustiam claustrorum abscedere non posset, conueniet eodem modo, etiam pectus comminui & diffringi, & quoquo modo in frustra redigi, exeundoq; aptari.

Eodem modo si reliquum corpus suffusum, & turgescitum foret, intercidendum erit, quò, ut supra de capite diximus, & humores effluant, & ipsum residat, inq; se redeat.

Porro si casu aliquo aut morbo fiat, ut os matricis propter apostemata, exulcerationem aliquam, minus apertum, minusq; lubricum, sed contractum & siccum foret, non conuenit antè depellendo, egerendoq; partu emortuo cogitare, aut laborem capere, quàm per oleum & uarias pinguedines, item per balnea, aut suffitum, matricem leuem atque lubricam reddideris, uiamq; exeundi planam ac facilem aperueris, de quibus supra Capite quinto abundè commemoratũ est. Præter hæc, si partus emortuus in letus procedat, tum, si fieri potest, cõuertendus est, aptandusq; prout ad exeundum quàm commodissimus uidebitur, inungendaq; matrix erit, aut suffitu & odoribus confouenda.

DE PARTU

da, donec amplietur, ipsaq; uiam facilem præbeat.
Quòd si conuerti hoc modo partus non potest,
neque suffitu aut unguentis adiuuatur, cōminuen-
dus, & in frustra redigendus erit, ut antea dixi-
mus.

Cæterùm si post egestum hoc modo partum,
menstrua immodicè concitata fluant, adhiberi ea
debent, quibus suprà Cap. V II. profluuiis eiusmo-
di cohiberi ac fisti docuimus.

At uerò si diuerso modo pariens emoriatur
inter editendum, id quod signis, quæ morientes de
se præbent, facile deprehendi potest, & partus in
utero superstes, spem uitæ ostendat. Principiò con-
uenit morientis os, & infrà genitalia cura matri-
cæ aperta, & reclusa seruare, quò per ea & ui-
talem spiritum partus capere, & anhelitum reci-
procare possit, id quod mulieres mediocriter pe-
ritæ satis norunt.

Deinde reclinatæ latus sinistrum recto uul-
nere nouacula incidi atque aperiri (nam dexte-
ræ latus non ita liberum, propter epar, quod
in eo situm habet, ingressum incidenti præbet) &
inde partus inserta manu per uulnus eximi, at-
que educi debet. Quo pacto qui nascuntur, cæsa-
res dici solent, ut etiam Romæ ille à quo prima
Cæsarum familia nomen adepta fuit, primusq; Cæ-
sar, eò quòd cæsa matre natus, ap-
pellatus est.

QVID

QVID agendum circa mulierem in extremis laborantem, ut postea uiuus extrahatur fœtus.

Si fœtum nondum emortuum ex pulsu & subultationibus conijcies, matre adhuc in extremis laborante: debes (antequam ea ultimum spiritum emiserit) uirgula in triangulum inflexa, & à superiori dentium ordine ad inferiorem collocata, apertum morientis os continere, ne præcludatur fœtui spiritus, atque is suffocetur. Aequum etiam fuerit, obstetricem nunquam ab ostio uulua: manum dimouisse, & incurua ac diducta mulieris fœmora quanta poterit diligentia continere, donec extremo spiritu exhalato, Chirurgica manu fœtus exertus fuerit.

QVO pacto dignoscas, uiuus sit fœtus extractus, an non.

Volens experiri, uiuat fœtus exertus nec ne, cum propter imbecillitatem de labore, nullum artuum promoueat, neque etiam spiritum emittat. Id uerò facile cognosces, primis digitis fœtus umbilicum prominentem iuxta uentrem molliissime attrectando, & modicè per aliquod spaciũ comprimendo. Sic si senties pulsantẽ arteriam in umbilico, et si circa parientaliũ osium fines, in eo

DE PARTU

Quem uocant fonticulum, nihil attolli aut moueri uideatur, nec digito ori admoto lingua calorem aliquem præ se ferat, confestim filo cerato, quod in promptu esse debet, primùm strictè umbilicum ligabis ad trium digitorum latitudinem ab ipso uentre, deinde iterum atque iterum alijs locis etiam constringes, extremos nodos semper strictiores efficiendo.

DE RECENS NATIS, quomodo fouendi, alendi & curandi sunt.

CAP. X.

AT postquam natus est infans, statim umbilico Umbilici
 ressecandus, spacio tres latos digitos in resectio.
 longum à corpore relictus, atq; ita obligandus est,
 ut etiam Auicenna scribit. Parti deinde extremæ,
 ubi resectus est, inspergendus pulvis ex bolo Ar-
 meno & sanguine draconis, Sarcocolla, Myrrha
 & Cymino, singulis pari pondere contritis, insper-
 soq; lana oliuo intincta, & humectata, ne decidat,
 obligari debet: Tametsi alij umbilicum tres digi-
 tos à corpore relictum primum religare, ac dein-
 de præsecari iubent.

Præfagia ex umbilico infantis.

Præterea sunt qui dicant perinde ut longitu-
 do umbilici resecti relinquitur, ita & linguam in
 masculo breuiorem aut longiorem fore. Auicenna
 quoq; de umbilico, præfagia quædam capit. Nam
 mulier, cum primum partum edidit, umbilicus in-
 fantis inspicere debet, inquit, qui si in parte qua cor-
 pori proximus est, rugas seu sinus quosdam nō ha-
 bet, mulieri deinceps sterilitatem portendit. Con-
 trā autem, si rugas siue nodos quosdam ostendit,
 tot partus ac liberos matri promittit, quot nume-
 ro nodi seu rugæ in eo deprehenduntur.

Sterilitas

His alij addunt, rugas eas, si modico inter se
 spacio distent, modica pariendi intervalla quoque
 significare: si longius, longiore etiam temporis

Intervallo matrem concepturam atque parituram esse.

Præterea rugas si rufescunt, masculos parvulus, si candidiores sunt, fœminas significare. Sed hæc de umbilico, pro præfati argumenti & lo-
to satis est dixisse.

Unctio infantis.

Cæterum ut unde digressi sumus, eò reuertamur, postquam umbilicus resectus atq; obligatus est, totum quoq; corpus infantis oleo glandiũ perungi non inutile erit, illud enim cutem confirmat, & ceu munit, contra ea quæ foris ledere aut offendere teneram possent, qualia sunt, fumi, frigora, & reliqua, quæ cum à partu statim infantem contingunt, ledere solent.

De Lotione, & umbilici infantis curatione.

Lotio. Post unctionem lauari aqua tepida infantem convenit, nare sçq; digito, cuius unguis præsecti sint, leniter aperiri atq; purgari debent.

Nec inutile erit, olei modicũ in oculos instillari. Nec non anus quoque infantis conrectari à matre aut nutrice debet, quò citius ad egerendum alvus prouocetur.

Præcipuè autem à calore immodico, aut frigore custodiri debet.

Post.

Postquam autem umbilici pars extans deci Umbilici derit, id quod serè post diem tertium aut quartū prociden fieri solet, conspergi reliqua debent cinere, ex tis. conchilijs quæ in paludibus aut lacubus passim reperiuntur, aut ex ungula uituli factis, aut etiam cinere plumbi probè comrito & uino temperato.

De inuolutione in cunis, & tractatione infantum.

Præterea cum infans inuoluitur, & cunis Tracta-
imponitur, danda opera est, ut semper quàm mol-
tio.

lissimè eius membra tractentur, deinde unūquod-
 que membrum suo loco, & rectè, non confusè aut
 distortè illigetur, idq; non semel uno die, sed sæpius
 faciendum est. Quemadmodum enim in seminarijs
 arborum fit, perinde ut recta, aut contorta ducun-
 tur, ita eandem formā adulta tenenti ita etiam in-
 fantibus accidit, qui si rectè & legitimè in uolucris
 suis obligantur, rectis membris, & recto corpore
 crescunt: sin curuati & contorti conuoluuntur,
 distortis atque incuruatis membris quoque adole-
 scunt: itaq; & oculi subinde extergendi sunt lin-
 teo quàm tenerrimo, aut serico, & explicanda,
 extendendaq; brachia, & iuxta latera utrinq; in-
 fra

frā uersus deducenda, ut rectā iacere cōsueſcāt :
ultra hæc, uesicam quoq; interdū demulceri pro-
deſt, ut eo minore negocio urinam mittat.

Et cū dormitum reponitur, imponenda capi-
ti mitra, aut eius generis aliquid aliud, eſt, collo-
cariq; in cunis eo loco debet, ubi nec frigus illi in-
feſtum, neq; æſtus moleſtus eſſe poſſit : caput quo-
que paulò ſublimius reliquo corpore acclinari de-
bet, totiq; ei, ſuſpenſa de ſuper ſaſcia, aut alia ma-
teria, umbra inducenda eſt, ponendumq; ita ut ra-
diſ ſolis interdū, aut lune per noctem oculos non
perſtringant. In uniuerſum autem curandum, ut
omnia membra quā rectiſſimè collocentur, ne
aut ceruix reflexa, aut tergum nimis elatum, a-
liāq; alio modo diſtorta, et incuruata reclinentur.

Porrò lauari debet bis aut ter quotidie, ſem- Quandis
per à ſomno, & hoc hyeme aqua calida, æſtate ue- infans 14
rò tepida : nec longus in aqua retineri debet, uandus.
quā dum corpore incaleſcat, & rubicundus ſic-
ri occipiat : curandumq; eſt, ne inter lauandum
auribus aquam recipiat, inutile enim hoc eſt, &
auditui damnoſum.

Postremò cū è balneo recipitur, abſter-
gendus & conſouendus eſt linteis teneris ac mol-
liter calefactis, debetq; nutrix aut mater, aut quā-
cunque è balneo receptum, inuolutura eſt, præmū
è gremio ſuo prouum inclinare, ac tergum leniter
mulcere, deinde ut ſuprà diximus, inuolucere, in-
uoluto

DE PARTV

uoluto autem guttam unam & alteram in nares
stillare, id enim uisui prodest, atq; ita tandem lo-
co suo reponere.

DE LACTE ET NVTRI- ce, & quandiu infanti mamma præbenda.

C A P. XI.

Lac ma-
tris.

CAeterum, quod ad alendum infancem atti-
net, præcipue prodest, si mater suo lacte in-
fancem alat. Matris enim lac natura infantis &
magis conuenit, magisq; proprium est, præterea
plus nutrimenti confert, propterea quod partus
in utero dum fuit, eidem assuevit, eodemq; nutria-
tus est. Ideoq; cum infans iam magis illud ceu no-
tum & consuetum appetit. Denique matris lac in-
fanti salubrius quoq;. Sufficit autem inter diu bis
aut ter infanti mammā præbere, ut Auicenna tra-
dit. Quanquam uitandum est ne ab initio lacte in-
fancem obruamus: quod ita intelligi debet, ne eo-
dem tempore longius lactando fastidium infanti
ingeneremus. Multò enim satius est sepe ac modi-
cè lactare puerum, quàm immodico lacte semel
aut iterum sugentem opplere. Propterea quod
qui hoc modo obruuntur, eorum corpora disten-
duntur & inflantur, lotiumq; emittunt, quod im-
perfe-

perfectam concoctionem lactis significat.

Quæ quidem si accidunt infanti, abstineri ab alimento aliquanto longius debet, donec iusta fame ad concoquendum impellitur. Similiter si lac matris acrius paulò foret, ieiuna præbere mammam nunquam debet.

At uerò, si uel uoletudinis causa, uel quia lac ipsius corruptum & malum foret, ipsa mater infantem nutrire nequeat, nutricem comparare licet, sed tamen eam, quæ hisce rebus prædita sit: Nutrix
qualis es

Primum ut colore bono, ceruice ualida, pectore autem lato conspicua sit. se debeat

Deinde, ut neque partui propinquior, neque ab eodem longius transgressa sit, ita ut ad summum duo menses postquam eadem peperit elapsi iam sint: ut masculum, si talis modò haberi possit, pepererit.

Tertio, ut sit corpore habito, neque gracilentum nimis, neque nimis crassa ac pinguis.

Quarto, ut sit proba atque modesta, moribus autem moderatis, neque iracunda, neque seuera nimis, neque etiam formidolosa. Eiusmodi enim affectiones & perturbationes perniciose sunt, ut quæ lac corrumpant, & unâ eum lacte in mores quoque & ingenium sugentis transeunt. Neque enim temerâ à Poëta additum est, cum ingenium durum atque immitte describere uellet, ut diceret: Hircanæq; admorum ubera tygres, Propterea cauendū est,

ne nutrices fatuæ aut lasciuæ, ceu sunt indusiariæ, strophariæ, & id genus sedentariæ aliæ adhibeantur.

Quintò, Nutricem conuenit ubera habere plena & sæcunda, quæ neque mollia aut flaccida sint, neq; tenuitate, aut contrà magnitudine modum excedant, aut etiam propter duritiem minus lactis de se præbeant.

Lac nutricis.

Postremò lac nutricis quoque inspicere debet, ne aut nigricans sit, aut cæruleum, aut glaucum, aut rubescens, item ne amarum, aut salsum, aut acidum sit, ne rursum tenue, ac fluidum nimis, aut contrà crassum ac pingue, sed equabiliter candidum atque dulce sit. Et in summa illud lac optimum atque electissimum erit, quod instillatum modicè unguibus digitorum, neq; subsistet & adhærebit, si digitum declines ac moueas, neq; defluet si eundem æqualiter immotum teneas: nam quod citò effluit, tenue nimis, quod tenacius adhæret, spissum nimis ac pingue ducendum est, medium autem inter utrumq; horum optimum.

Quòd si fortè tum accidat, ut lac nutricis calidum nimis atq; acre foret, sugendum infanti dare non debet ieiuna, & antequàm ipsa cibum sumpserit. Fit quoq; interdum ut lac nutricis decreascit ac deficiat, id quod uarijs ex causis euenire solet.

Aut enim ualetudine corporis contingit, aut morbo seu uitio uberis, aut frigore & obstructione eius.

neciusdem, aut quòd ea subtrahuntur, ex quibus
 lac generari debet, aut deniq; quòd fame ac siti nu-
 trix afficiatur. Quæ causæ ut probè quidem co-
 gnoscendæ sunt, ita super his medicos consulere,
 eorumq; ad medicandū opera hoc loco uti decet.

Lacti nutritici prognerando.

Nos tamen, ut nihil saluti atq; utilitati publicæ
 deesse pateremur, quædam remedia hîc subiunxi-
 mus, quæ mulieribus hoc malo laborantibus ma-
 ximè salubria, et ad iuvandum efficacia putavi-
 mus. Proinde ut lac nutritici crescat et augeatur,

recipe pastinacam, eiusq; semen aut radicem, nutritici uescendam præbe.

Aut sceniculi semen siue radicem, iure hordei, aut cicercule decoctam, inter reliqua, quibus uescitur, sumendam.

Item ubere ouillo unà cum eiusdem lacte uesci eodem prodest. Item prodest, drachmam lumbrici arefacti & contriui, ex lumbricorū terrestrium aqua hordei decocta sumpsisse.

Item accipe butyri uaccini unciam unam, eamque maceratam, & colliquatam uino, nutritici bibendam dato.

Vtile quoque erit, uentosas sub ubera, cute tamen non incisa, admouere.

Item prodest emplastrum ex thure, mastiche, ac pice, uberibus, aut infra impositum cuti, prius oleo perungere, ne nimis tenaciter illam apprehendat, aut stringat.

Item prodest ubera leniter fricare & permulcere, aut in aqua calida, à prædio aut coena, inter balneandum, eadem sugenda præbere infanti.

Item accipe oleum Lilij candidi, aut uiolæ, in hoc muscum, thus & Laudanum contunde, ac macera, eoq; liquore lanam madefactā uberibus subinde inducito, eademq; ita consueto. Aut rursum consueto eodem uino, mentha, rosa, uiola, & xyloaloe decocto.

Item proderit uesci iure gallinaceo, cinnamo-

quo, macide, cardamomo, & luteo oui temperato.

Item uesci caseo recens cadem debet, & lacte, debetq; omni labore ac opere magno & difficili abstinere.

Nec non pulmentaria quoq; ex farina fabali, oryza, ac pane simileceo sicco, & lacte ac saccharo, temperata, addito etiam semine foeniculi aliquanto, ualde prosunt.

Item accipe Anisi, Sileris montani, singulorum drachmas ternas, crystalli drachmas duas, eaq; in puluerem redacta, & altero tanto sacchari addito, mane, meridie, ac uesperis circiter decies epotanda dato.

Item accipe foeniculi seminis siue foliorum & Marrubij manipulos binos, seminis Anisi drachmas iiij. scrupulum unum croci triti. præterea butyri recetis uncias iiij. eaq; omnia sufficienti aqua decocta in emplastrum redige, ipsumq; emplastrum calidum, pectori nutricis impone. Item accipe cymini sesquiunciam contriti, idq; cum aquæ libris sex, defecati mellis uncis tribus, in ollam nouam impositum ad tertiam partem igne decoquito, decoctum hoc nutrici bibendum subinde dato.

Item accipe Betæ satis & bene lote, unciam unam, Cymini semunciam, mellis uncias sex, eaq; contrita & macerata inter se, in electuarium redige, mane ac uesperis singula cochlearia nutrici absorbenda dato.

DE PARTV

Item accipe Crystalli bene coneriti drachmas duas, easq; in partes quatuor diuide, singulasque partes per dies quatuor mane nutrici cum iure ci ceris aut pisi sumendas dato.

Præterea secundat atq; augent lac hæc quæ sequuntur quoq;: Anetum, semen aneti, semen anisi, Marrubium, Cardamomū, caseus recens, ius ex caseo ueteri, Cicer, Crystallus tritus, & cum melle haustus, Lactuca, foeniculum, uinum in quo rosmarinus aut serpillum decoctum fuerit.

Item si nutrix continetior fuerit. Nam crebra uenus exhaurit, & lac insipidum, atq; infanti ingratum reddit. Proinde etiam lac quod eiusmodi est, raro ab infante retinetur aut concoquitur, sed, ut plurimum fit, per uomitum rursus egeritur.

**Prima
ætio.**

Cæterum nō inutile fuerit, infantem, ut primum natus erit, non suæ matris, sed alterius lac primo die sugere, propterea quod Colostrum, ita enim uocant, à partu statim & primo die in omnibus ociantibus densatur, & ceu congelatum est. Similiter si nutricem eueniet ex fluxu laborare, aut aluo obstructam esse, & ob id medicamentis, quæ aluum cient insumpsisse: proderit alteri, dum illa conualescat, infantem lactandum commendare.

**Cunarū
agitatio.** Porro ubi lactando puer cubitū reponitur, & cunarum agitatione somnus prouocatur, agi-
tari

tari debet non uolentè ac duriter, ne lac paulò antè sumptum, eo motu in corpore infantis corrumpatur, ipsumq; lædat.

Puer quandiu lactandus.

Præberi autem infanti mammã Anicenna per totum biennium iubet, sed nostra consuetudo obtinuit, ut non ultra annum fermè præbeamus. Deinde ubi ablactare placet, non subito id faciendum est, sed paulatim, faciendiq; uelut globuli quidã, aut crustulæ ex pane & saccaro, à quibus ad consuetudinem ciborum grandiorum puer uelut manu ducatur.

Atque hæc de prima educatione infantis sufficiant, neq; enim clàm me est plura etiam superesse, quæ ad curam huius ætatis pertinent, quomodo tractandi atque fouendi circa dentitionem pueri sint, de quibus Auicenna non pauca tradit, sed nos breuitatis causa, ea ex alijs petenda atque discenda Lectori relinquimus.

DE VARIIS MORBIS
& casibus, in quos recens nati incidere
solent, & quo pacto insdem
succurrendum.

CAP. VLT.

Superest

Superest igitur, ut de morbis atque periculis, quibus recens nati uariè ac passim implicari solent, de eorumq; medicinis dicamus, id enim ultimo loco facturos nos à principio polliciti sumus. Quamuis autem infinita penè sunt mala, quæ huic ætati accidere ab Hippocrate, Galeno, Rasi, Aui-cenna, atque alijs narrantur, nos tamen reliquis ob breuitatem prætermiſſis, ea tantùm hîc commemorabimus, eorumq; curam ac rationem describemus, quæ maximè cõmunia, plurimisque nota esse uidentur.

Proinde quæ recens natis & infantibus accidere solent, præcipuè hæc sunt:

Exulceratio gingiuarum.

Fluxus siue concitatio alui.

Astrictio alui.

Spasmus siue distentio neruorum.

Tussis & destillatio.

Difficultas spirandi.

Pustulæ, seu (ut uocant) uesicæ linguarum.

Exulceratio oris.

Humor fluens aurium.

Apostema cerebri.

Oculorum tumor.

Oculorum albugo.

Febricula, siue calores immodici.

Tormina.

DE PARTV

Sternutatio crebra.

Vesiculæ corporis seu papulæ.

Inflammatiō testium.

Tumor umbilici.

Insomnia.

Singultus.

Nausea, siue appetitus uomendi.

Somniorum terror.

Mater puerorū, ita enim uocant mor-
bigenus.

Procidentia sedis.

Tenasmus.

Tinxæ alui.

Intertrigo.

Epilepsia.

Macies.

Tabes.

Paralysis.

Tremor membrorum.

Calculus.

Oculi strabi.

De horum itaq; cura atq; remedijs ordine de-
inceps dicemus, ac primū

De exulceratione gingiuæ.

Solent parua quedam apostemata infantium
ginguiis aut circa maxillarum uertebras, cum den-
tiunt, adnasci. Proinde contra hæc prodest, gin-
guas

guas atque ipsa ulcera leniter mulceri ac digitis perfricari, deinde adipe gallinarum, cerebro leporis, oleo camomillæ, cum melle aut terebinthina, quæ melle mixta erit, abundè ac satis inungi ac collui. Postremò calidam aquam, in qua Camomilla & Anetum decocta fuerint, supernè duarum spithamarum altitudine capiti infundi.

De fluxu siue concitatione alui.

Quoties infans aluus cõcitior erit fluxuq; tenebitur, Accips semen rosæ, siue antheram, ut uocant, Cuminum, Anisum, & semen Apij, eaq; omnia contrita, & in emplastrum macerata, uentri infantis impone. Quòd si hoc remedio aluus non sistetur, accipe coagulum hœdi, pondere oboli, hoc est, quantum sexta pars drachmæ pendet, aut paulò plus, idq; cum aqua frigida absorbendum dato, totumq; eum diem infantem à lacte abstinetò, ne haustum in stomacho coëat, sed interea ouorum lutea mediocriter elixa, aut panem simulacum, aqua coctum, aut pulmentum quoq; ex similagine & aqua coctum, pro cibo dato.

Præterea si illud quod excernitur colore flavum erit, syrupum quoq; ex rosa, aut mælo agresti, aut mælo granato, cum modica aqua menthae temperatum, bibendum infanti dato.

Excrementorū
indicia.

Aliud remedium. Accipe fermentū, & in aqua maceratum ac tritum per pannum colato.

Accinde syrupum uiolarum, pondere oboli, Spodium (hoc est, ebur combustum) pondere scrupuli, & Galle drachmā cum dimidia, unā omnia temperata infanti absorbenda præbeto.

Item accipe semen Oxylapatij, idq; contere, & cum effati oui luteo subige, subactum infanti edendum dato.

Item accipe gallam eamq; in puluerem redige, redactam aqua decoque, eaq; aqua farina hordei, aut milij subacta, emplastrum facito, & infantis uentri imposito. Quod si hoc nihil profeceris, accipe præter hæc Acaciæ & cerussæ, singulorum drachmam unam, Opij obolum unum, sacchari drachmam unam, & ex ijs simul temperatis pessarium facito, longitudine sesquidigitali, crassitudine autem duplicis culmi, & id scd infans in serito, aluumq; sistet.

Rursum si excrementa candicantia sint, accipe octauam drachmæ partem ex galla muscata, eamq; cum succo Cydonij, & thuris albi scrupulo uno temperatā, puero sorbendam dato. Item accipe Croci unciam, myrrhæ quadratam, eaq; cum uino rubeo tempera, temperata emplastri modo uentri infantis impone. Item accipe farinam ex hordeo, eamq; cum succo plantaginis, & aceti modico subige, subactam uentri infantis emplastri uice impone. Item accipe Ceminodiæ herbæ succum, et albumen oui, ijsq; puluerē rose purpureæ & puluerem

uerem Hematitæ, mastichen, thus, bolum armenū, sanguinem draconis, & quam uocant psidam, simul subige ac macera, & emplastrū inde factum, infantis uentri impone.

Item, Aqua in qua purpureæ rosæ decoctæ fuerint, infantem lauasse, eodem prodest.

Item accipe succum Consolidæ maioris, succum plantaginis maioris & minoris, & in ijs lutū ē ueteri fornace ademptum, maceratumq; emplastri modo corpori infantis superimponere.

DE ALVO ASTRICTA.

Quod si contrā infantis aluus astrictior, neque egerendo facilis fuerit, suppositoriū ex melle conficiendum erit, crassitudine uidelicet culmi duplicis, longitudine autem digiti, idem coquendum, donec consolidetur & indurescat, & inde oleo tinctum, in aluum infantis inserendum. Idem confici ex radice caulis betæ, aut radice herbe eius, quæ Ireos dicitur, mensura ut supra, potest, tinctumq; eodem modo inseri.

Item, eodem prodest mellis tantum quanta ciceris magnitudo est, sumpsisse, corpusq; leniter demulceri, idēque lana, oleo humectata, abstergeri, aut fel bubulum lanæ implicatum umbilico imponi.

Item prodest nutriti medicamento, quod al-

um ciet, dato, postridie infantem eiusdem uberi-
bus & lacti admouisse.

Item accipe stercoris muris, dimidium drach-
mæ, idq; adipe renis hircini conterere, & excinde
suppositorium ea mensura, quam supra posuimus
confectum, sedi infantis immitte.

Item accipe foliorum Maluæ & Altheæ, singu-
los manipulos, fœnigræci, & seminis lini, singulos
manipulos, ibisci uncias duas, ficus decem, hæc o-
mnia aqua decocta, in mortariū inijce, & comun-
de, quæ cū pulmenti speciem referent, ijsdem bu-
tyri, & adipis gallinacei, uncias binas, & croci
scrupulum unum adde, emplastrumq; inde factum,
& linteo, crassitudine culmi inductum, uentri in-
fantis per diem ac noctem tepidum, obligato.

Quòd si aluum hoc non mouebit, Accipe amplius
Aloës drachmam unam, Hellebori albi & nigri,
singulorum grana quindecim, hæc pariter contu-
sa, & in puluerem redacta, succo ebuli, aut felle
bubulo, mensuratrium cochleariū subige, ac tem-
pera, eoq; liquore lanam tinctam atque humecta-
tam, umbilico infantis, latam palmum impone atq;
obliga.

Item accipe succum ebuli, & farinam molen-
dini, quod uocant, ex ijs pulmentiū coque, coctum
linteo crassitudine pennæ inductum, emplastri mo-
do umbilico & infra, ita ut stomachum non conin-
gat, infanti impone.

Item,

Item, accipe rose purpuree, manipulos duos, eosq; sacculo quatuor digitos lato inditos aqua ea qua fabri candens ferrū extinguere solent, addito, nonnihil aceti decoque, deinde sacculum expressum infantis stomacho superimponere.

Item, Butyrum iuglandis calyci seu testæ infusum, infantis umbilico illiga. Quanquam & toti uentri butyrum illitum & inunctura non parum ad hanc rem conducit.

CONTRA SPASMVM.

AT si quando contingat, ut infans morbo, quem Spasmon uocāt, torqueatur, id quod plerunq; fit ex mala concoctione, aut imbecillitate attrahentium, præcipuè pueris paulò pinguioribus, & uuidis existentibus, perungendus infans est oleo Lilij, eius quod uiolam colore refert, aut etiam oleo candidi lilij, aut oleo de Cheiri, ut uulgo appellant. Atque hîc, si spasmus infantem corripit, tunc cùm membra, ceu sunt brachia & pedes, protendit, & ab se projicit (quale inter oscitandum fermè fieri solet) aqua, in qua Tapsus barbatus, ut dicitur, decoctus fuerit, lauari ac balneari infans debet, aut oleo uiolæ, & oleo amygdali dulcis, utroq; inter se mixto ac temperato, perungi. Quòd si calor uehementior erit, oliuo simplici, aut oleo uiolæ, cum cera alba modica temperato,

DE PART V

perato, laborantem perunge, capiti quoq; oleum
uiolæ infunde.

CONTRA TVSSIM SEV destillationem.

Nonnunquā uehementior quoq; tuſſis inſan
tes infeſtat, deſtillationeſq; ex capite, in
naſum, os, ac peſtus deſcendunt, quod ubi fiet, hoc
modo ſubueniendum affectis ac laborantibus erit.

Capiti inſantis ſupernè ex alto duarum ſpitha
marum, aquam calidam infunde, idq; per mediam
horam continuè fac, lingua etuſdem interea melle
colluta & inuncta. Poſtea inſerta leniter manu,
aut inſtrumento aliquo, linguae interiorē in amq;
partē modicè deprime, ut ex eo uomitu concitato,
craſſos atque uiſcoſos humores, quibus tum a
bundat inſans, euomat expuatq; eoq; facto con
ualeſcat.

Aut accipe gummi Arabicum, gummi Tragari
tum, ſemen Cydonij, ſuccum Glycyrrhizæ, & ſac
carum penidium, eaq; ſimul contuſa, puero quo
tidie cum lacte recens multo, modicè abſorben
da dato.

Item, accipe nucleos amygdalæ dulcis, eoſq;
deglube primum, deinde in mortario contuſos
cum ſucco fœniculi, aut aqua eiufdem decoque,
decoctumque mane ac ueſperi inſanti bibendum
præbe.

Item,

Item, eodem prodest aqua marathri, cum lacte temperata, & epota. Quod si tuſſis palatum & linguam infantis exaſperaret, accipe ſeminis Cydonij duo cochlearia modicè conuſa, eaq; per horas duas aut tres calida aqua macerari ſine, deinde ex maceratis uiſcoſitatem & craſſum humorem exprime per column, & quod reliquum eſt, cum ſaccaro penidio, & oleo amygdalæ dulcis de frigido ad focum in ſartagine facito, & inde in electuarium reductum, ſubinde infanti ſorbendum dato. Et ſi calor cum tuſſi ingraueſceret, electuario huic ſuccum granati dulcis affundito.

Item, contra tuſſim & calorem, accipe papaueris candidi & dragagani, quod dicitur, drachmas binas, granorum cucurbitæ ſtrictorum drachmas quatuor, eaq; omnia bene conuſa, cum aqua in qua Sebeſte aut uuæ paſſæ decoctæ fuerint, tempera, & puero ſubinde ſorbenda dato.

Item, accipe paſſulas, & exempta ſemine eas in ſartagine ſeu cacabo ſerreo, cū aqua decoque, ita tamen ne quid eorum igne ſuperante, torreatur. Exinde à foco remotas in mortario probè contunde, & cum ſaccaro penidio ſubige, & magnitudine iuglandis mane ac ueſperi ſorbendas infanti dato.

Rurſum ſi tuſſis ex materia frigida proueniſſet, accipe aliquantum myrrhæ contrite, & cum melle eliquato, & olei amygdalæ dulcis aliquanto

DE PARTV

quanto subige ac tempera, atque infanti sumendam præbe.

Præterea nutricem quoq; oportet omnia ea vitare, quæ tuſſim mouent ac generant, ut ſunt acetum, cibi nimium ſaſi, nuces, & omnia acria. Eadem quoque infantis peſtus butyro, & eo quod dialtheæ uocant, perungere debet.

Item contra tuſſim, accipe Acinos, ſeu uuaſſas, eaſq; in ſartagine frixas, contunde, & exinde adde tantundem ſaccari penidij, cum oleo uioſarum aliquanto, electuarium inde factum liquidum, ſubinde infanti magnitudine auellanae ſorbendum præbe.

CONTRA DIFFICULTATEM SPIRANDI.

Accidit infantibus difficultas ſpirandi quoque, quam Græci Diſſpnoeam uocant. Ad hanc ſubleuandam, accipe ſemen lini, & id contritum melle tempera, et ſubinde infanti dato. Quod ſi morbus ingraueſcat, & præcordia obſtruantur, aures & quæ circum aures ſunt, oliuo bene atq; abundè perungito, nec non linguam quoq; ut uomitus cieatur, præterea aquam calidam in os inſtillato, aliquantum ſeminis lini contriti, & cum melle temperati, & in modum electuarij ſubacti, edendum dato.

Aliud

Aliud medicamentum : Accipe cotū seu semina ea, quæ lanæ inuoluta reperiuntur, eaq; contusa, cum assati oui luteo, infanti sorbenda dato. Quod si ad difficultatem spirandi accessit fluxus uentris, sorbendum dato syrupum Myrtinum, cum melle coctum, aut dactylos cum lacte & farina tritici coctos.

**CONTRA PUSTULAS,
seu (ut uocant) uescicas
linguæ.**

Accidit infantibus quoque, ut pustula illius lingue innascentur & ori, quod quidem ex acrimonia lactis prouenit, ore ac lingua infantum ita teneris ac mollibus, ut leui aliquo contactu offendantur. Proinde periculosum quoque infantibus est, præterquam quod molestum, lactis acredine ita inuri. Nam ex pustulis, quæ immaturæ sunt, & nigrescunt, eadem letales plerunq; sunt: quæ autem albæ sunt & flauescunt, eæ minus periculi habent. Aduersus malū igitur hoc accipe uiolas contritas, atque ori infantis impone. Aut accipe uiolas, rosas, & quæ xylocaracta uocant, simulq; trita omnia, pustulis offunde. Item accipe succum lactucæ, succum solatri, & succum portulacæ, quæ ubi simul commiscueris, & inter se temperaueris, pustulis infantis illine. Quod si pustulæ

la nigrescerent, adde prædictis Glycyrrhizam contusam. Rursum si eadem humida fuerint, accipe myrrham, gallam, & corticem thuris, eaque bene trita, ac melle temperato, linguae infantis illine.

Item accipe succum mori austeri, aut ex uuis immaturis expressum, quod agreste uocant, eoque linguam inunge.

Item proderit pustulas uino ablui, & uelut detergi, postea gallæ, aut corticis thuris puluerem tritum inspergi. Quod si remedio præsentiori & acriore uti uoles, accipe Boli Armeni, Psidæ, & Sumach, singulorum drachmas ternas, præterea gallæ drachmas duas, aluminis drachmam unam, hæc omnia contusa & trita cribro percolato, cumque puluerem pustulis inspergito.

Rursum si pustulæ hæc rufescunt, multoque sputo os replent, nutricis erit humidis atque frigidis uesci, deinde lenes perbenè commanducatas, ori infantis ac linguae impone.

Item, eodem confert amyllum, aqua rosarum maceratum & subactum, linguaeque infantis impositum.

Item, succus granatorum, succus Cydoniorum, aut succus málorum macianorum, eodem modo impositus linguae, prodest.

Rursum si pustulæ flauescunt, tunc superioribus succis, misce succum lactucæ quoque, & suc-

eum portulacæ. Postremo si candicant eadem, accipe myrrhæ & croci, singulas drachmas, sacchari autem candidi drachmas duas, ijsquæ in puluerem redactis pustulas ac linguam infantis consperge.

EXULCERATIO SEU fissuræ oris.

Flt quoq; propter duritiem papillarum nutriticis, ut nonnunquam labia, aut os infantis exulceretur, & uelut fissuris quibusdam distringatur, quod cum factum est, accipe lanam purgatâ, ut nostra uocat lingua, tractam, eaq; succo plantaginis, aut butyro nō cocto, aut recenti adipe galinaceo, & ijs omnibus calidis, intincta atque madefacta, infantis os ac labia inunge.

APOSTEMATA AURIVM, & humor fluens.

Interdum aures quoq; infantū humore fluunt, id quod ex abundanti corporis humore, & præcipuè cerebri, prouenire solet.

Proinde malum hoc sic curabis: accipe lanam, eamq; melle cum uino rubeo mixto, & item aluminis triti aut croci modico temperato, humecta: deinde ex eadem, uelut quoddam pessarum aut liciniam factam, in aures infantis insere, & cum

DE PARTV

lana humorem & sordes quæ in aure sunt, attraxerit, eandem ex aure exime, aliamq; nouam & recentem in locum repone. Quod si humor qui ex aure manat, purulentus fuerit, accipe mel coctum, & aqua temperatum, in aurem immitte.

Aut accipe gallam tritam, eamque aceto temperatam, eodem modo adhibe. Rursum si dolor aurium, ex flatu ac uentositate & humore proueniet, coquendum erit origanum, uel myrrha, cum oliuo, & coctum in aures tepidum instillandum.

APOSTEMA CEREBRI.

AT uerò si cerebro infantis, apostema aliquod inflammatum (ut fit nonnunquam) innascatur, & ex eo fauces aut oculi dolore uexantur, aciesq; pallere aut flauescere incipit, tunc ea adhibenda erunt, quæ cerebrum refrigerent & humectent, hoc modo.

Accipe cucurbitæ, solatri, & portulacæ succos, ijsq; oleo rosarum temperatis, lanam intinge & humecta, humectatam capiti infantis impone, & quoties exiccata eadem fuerit, recentem & madefactam aliam, priore ablata, in locum repone.

OCULORVM TUMOR.

Contra oculorum tumorem, accipe Licium, id succi

id succi genus est, & lacte muliebri temperatum, oculis impone, tenerisq; linteis obliga, postea oculos ipsos, aqua, cum qua Camomilla & basilicon cocta fuerint, abluce. Quod si autem inter tumescendum oculi non rubescant, neque frons inflammata foret, accipe myrrham, aloën, crocum & rosarum folia, eaq; simul uino ueteri temperata & subacta, tenero aliquo linteo oculis illiga: naribus autem impone ambre aliquantum, lacte muliebri subactum.

ALBYGO OCVLORVM.

Contra albuginem oculorum, quæ plerunq; ex nimio fletu infantibus oritur, succum solatri oculis instilla. Et si fortè ex eadem causa oculorum uenæ rubore, scabie & tumore suffunderentur, eodem solatri succo eas inunge.

CONTRA IMMODICOS
calores seu febriculas.

Si uerò infanti calores immodici & præter naturam (quam Latini febrim appellant) accidant, Nutricis primū officium erit, ipsi uesci, quæ refrigerant & humectant: deinde infanti danda hæc: succus mali granati, aqua cucurbitæ, saccharo, & camphoræ aliquanto, temperata.

DE PART V

Proderit item ad sudandum infantem pro-
vocare.

Item, Accipe farinam hordei, eamque absin-
thij, plantaginis, malue, & Semperuiue, siue Se-
di, succis inter se mixtis subige, ex quo emplastrum
factum, pectori infantis impone.

Item perunge frontem infantis oleo rosarum,
admixto populeo unguento, similiter & tempora
& brachia, & manus circa arterie pulsum, &
pedes circa talos, eodem unguento, & eo egeli-
do, inunge.

Item, accipe farinam hordei, rosas aridas, &
in puluerem redactas, easq; simul cum aqua rosa-
rum, & aqua Endiuie temperatas subige, & in-
de emplastrum factum, corpori infantis impone.

Præterea quoties infans lauabitur, ea aqua
lauetur, cum qua coctæ fuerint quæcunque infri-
gidant, ut sunt lactuca, portulaca, Endiuia, epatis-
ca, plantago, & id genus.

CONTRA TORMI-

na uentris.

AT si infans torminibus uentris laboret,
id quod ex eo deprehenditur, cum & plo-
rat immodicè, et cum clamore in latera, nunc huc,
nunc illuc se iactat: Eoqueque est uenter imposita
lana,

lana, quæ calida aqua, oliuo & ceræ modico humectata fuerit.

CORPVS INTUMESCENS ac turgidum.

QUOD si infans toto corpore, aut aliqua eius parte intumescat, Accipe Sambuci atq; Ebuli cymas siue summitates, & decoctas in vino albo, infanti circumuolue, præsertim, si magno calore non inflammetur.

At si cum dolore capitis uenter turgescat quoque, tunc accipe Myrrham, Aloën, Epaticam & Crocum, eaq; simul contusa, fabarum succo tempera, capitiq; infans impone.

STERNUTATIO crebra.

INTERDUM accidit infans, ut crebra sternutatione infestentur, cuius rei causa, si est apostema cerebri, imponenda capiti eius ea sunt, quæ refrigerant, siue ex oleo, siue unguento, siue succo, & ceteris id genus. At si ex alia causa, non ex apostemate, hoc malum prouenerit, Basilicum conterere, siue siccum siue uiride erit, contritumq; naribus infans inferre. Quod si sternutatio hæc cum calore inciperet, oculiq; infans, quasi retrò cefsisse uiderentur, tum capiti eius folia portulacæ

imponere, aut cucurbitam tenuiter rasam, cum rosarum oleo, & farina hordei temperatam, addito etiam vitello oui.

PAPULAE QVAS CVTIS

vesiculas uocant.

Papulæ in corpore infantis, si nigrescunt, letale est: quod magis periculosum erit, si eadem frequenter & crebrae fuerint. At si candicant, minus periculi portendunt, pueroq; conualescere licet. Itidem, si rufescant.

Proinde accipe folia rosæ rubenvis, folia myrti, & tamarisci, eaq; cum aqua coque, & linteam aqua, in qua decocta fuerint, made factum, papulis infantis impone.

Item ungere infantem oleo rosarum, myrti, ac tamarisci, eodem modo prodest. Quod si papulæ candicent, aut rufescant, sine primū ut maturescant, & postquam maturuerint, tum demum curam adhibe. Suppurascensibus autem illis, & iam apertis, unguentum cerussæ inunge.

Nec non proderit papulas, mulsæ, aqua, Hydromelle, in quo nitrum maceratum ac temperatum fuerit, collui. Nec ignoro, plura in hūc usum remedia ab Auicenna tradi, quæ si quis uolet, ex eo petat, nos enim pro modo huius libelli, satis habemus unum atq; alterum, & quod conferre maxime uisum erat, huc apposuisse.

TUMOR INGVINVM, VEL inflammatio testium.

CAeterum accidit interdum infantibus, ut ex nimio ploratu circa inguina, & in interiore parte foeminarum intumescant, nonnunquam etiam rumpantur. Aduersus hæc accipe semen, quod nostri Ameos dicunt, contritum, & luteo ovi temperatum, tumori aut rupturæ impone, impositumq; tenui aliquo linteo obliga. Aut si magis placet, accipe Lupinos amaros, uinoq; maceratos, addita myrrha, eidem uino incoque, & emplastrum inde factum, tumori ac læsæ parti impone. Aliud remedium: Accipe Aluminis drachmas quindecim, gallæ drachmas undecim, contusa simul cum uino rubeo decoque, eousque, donec in crassum liquorem redigantur, quem deinde rupturæ siue ramicibus, uti Latini uocant, impone, superimposita spongia quoq; aceto aqua mixto, humectata, ac subinde, cum defluit, renouata. Quamquā poteris idem decoctum cum glutino ex coriorum præseminibus cocto, linteo inducere siue illinere, illudq; postea affectæ parti obligare, & idem quoties defluit renouare.

TUMOR VMBILICI.

Accidit item infantibus, ut umbilicus tumore suffundatur, præsertim tunc, cum à par-

DE PARTV

turesecatur. Contra hunc igitur tumorem acci-
pe Spicam Celticam, quam uulgus Magdalene flo-
rem appellat, quam etiam lixiuio imponunt, &
addito oleo Sefami, cum Terebintbina, ad focum
decoque, postea in decocto lanam humectatam,
crassitudine digitali, umbilico infantis impone.

At si infantis umbilicus ex nimio ploratu, aut
tussi, aut iactu, istiusue intumuisset, aduersus hoc
accipe lupinos, & puluerem ex luteis puris ac ue-
teribus concrematis, redactum, eaq; cum uino ru-
beo temperata, & cannabine (ut sic loquar) stu-
pe, infusam siue illitam, umbilico impone.

INSOMNIA.

CONTRA insomnia, hoc est, cum infans suo ac
 legitimo somno destitutus, tempus omne ua-
 gando terit, accipe caules papaueris, aut calycu-
 los eiusdem, unâ cum semine, & addito oleo la-
 ctuce, oleoq; papaueris, inter se omnia tempera-
 ta, fronti atque temporibus infantis fascia aliqua
 tenui illiga.

Quod si talia insomnia, ut sit interdum, ex le-
 tibus, quod ex nutrice sugit, impuritate accidant:
 Accipe oleum uiolarum, & addito aceti modico,
 naribus infantis subinde instilla. Aut accipe oleū
 rosarum, succo lactuce temperatum, eoq; caput
 infantis perunge & stomachum. Præterea cu-
 ra, ut nutricis las melius reddatur.

Item

Item syrupum accipe, ex papauere albo temperatum, & infanti sorbendum da, frontem autē & tempora oleo uiclarum, in quo Croci aliquantū & Opium intrita erunt, inunge.

SINGULTVS.

Contra singultū accipe nucem Indicam, eāque tritam, & saccharo temperatam, infanti edendam dato.

Accidit autem singultus, uel ex nimio cibo, uel ex defectu cibi, & inanitate stomachi. Itaque ex abundantia cibi, aut frigidityte stomachi quoties prouenerit, stomachum oleo Laurino calefacto inungi conueniet, aut emplastrum ex aneti semine trito, & succo menthe, temperatum, calidum stomacho superimpone. Rursum si ex carentia cibi & stomacho famelico singultus oritur, accipe oleum uiolarum, aut rosarum, aut etiam succum Endiuia, seu aliarum herbarum, quæ uim infrigidandi habent, eāque lacte muliebri temperata, stomacho inunge.

Lac quoque & alia suauia & utilia bibenda eisdem præbe. Neque te moueat, si reijciat etiam per uomitum, quæ absorbenda dederis. Nam semper tantum remanebit, quantum ad stomachum fouendum atque humectandum satis erit.

NAVSEA SIVE APPETITUS NOMENDI.

Contra

Contra nimiam uomendi appetentiam gar-
 yophyllorum tritorum, quaterna grana infan-
 ti sumenda praebe.

Item accipe mastiches, thuris candidi, & fo-
 liorum rubentis rosae, quantum satis iudicaueris,
 eaq; omnia trita, & succo menthae temperata in
 emplastrum redige, idq; stomacho infans impo-
 ne: & si uomitio haec crebrior, & ualidior erit,
 supradictis aceti nonnihil admisce.

Aliiter, Accipe simulam candidam, eamq; tor-
 re, donec ruffescat, deinde contusam rursum ace-
 to immitte, additoq; ouorum uitello duro cocto,
 Mastiche, thure, & gummi Arabico, omnia inter
 se subige, ac succo menthae temperata, in empla-
 strum redige, idque stomachi orificio infans im-
 pone.

Ori autem eiusdem tostum, seu recalefactum
 panem oppone. Cause autem huius mali tres ser-
 me sunt: Prima, si plus sugendo lactis infans hau-
 sit, quam concoquere potest. Altera, si lac nutris
 cis tenue, aquosum, humidum & fluidum nimis
 est. Tertia, si idem lac impurum ac seculentum,
 & ex his causis praecipue uomitus mouetur, si ac-
 cedit stomachus imbecillis ac humidus. Itaque
 infanti his rationibus medicari oportet: Pri-
 mum ut minus quam antea sugendum praebeat, la-
 ctēq; pro modo abstineas. Deinde ut id quod re-
 jicitur obserues, an acetum redoleat, & an can-
 dicet.

dicet. Nam si hoc fit, accipe candidi thuris grana octo, rutæ aridæ grana uiginti, eaq; trita & temperata cum syrupo rosarum rubentium, puero sorbenda dato.

Aut nutrici cuminum dato, quod commanducatum puero in os inserat, atque illinat. Prodest & Syrupum granatorum, cum pulvere mentæ tri-
te infanti datum.

Item accipe xyloaloës, drachmam unam, mastiches drachmæ dimidium, Gallæ grana decem, eaq; trita, & syrupo rosaceo temperata, addita galla muscata, infanti ante lactandum, subinde sorbenda dato. Stomacho præterea emplastrum hoc quod sequitur impone : Accipe Mastiches, Acaciæ, xyloaloës, gallæ, thuris candidi, tosti panis, singulorum pondus par, eaq; contrita unâ cum rosirubentibus & syrupo rosarum temperata, stomacho infantis impone.

Rursum autem si id quod uomitu reijciatur, non oleret acetum, sed aliud quippiam acerbum, neque etiam colore candicans, sed pallefcens magis foret, tunc infanti succum Agrestis, quod dicitur, aut succum Cydoniorum, hauriendum præbe.

Emplastrum autem huius generis adhibe. Accipe farinam hordei, summatates seu cymas mori agrestis, seu, ut uulgò uocant, morabacci, & psidam, hæc est, corticem mâli granati, & hæc omnia simul contrita, & aqua rosarum temperata,

DE PARTV

perata, stomacho infantis impone.

Præterea si stomachus infantis foret humidior, & minus concoquens, perunge eundem foris aqua rosarum, in qua muscus tritus sit, aut aqua Myrti: bibendum autem præbe succum cydoniorum, cum modico garyophyllorū & saccari, aut galle muscate scrupulo temperatum & mixtum.

INSOMNIA TERRIFICA.

NEc non terrifica insomnia infantes interdum inquietare solent, quæ plerunque ex abundantia alimentorum seu cibi proueniunt, ea sic procurari debent: Principiò caue, ne statim à cibo cubitum infantem reponas, deinde aliquantū mellis lingendum præbe, quo ea quæ concoctu difficiliora sunt, facilius concoquantur, & deinde cætera ad aluum & incrementa cogantur.

Item quotidie infanti septuncem drachmæ, eius electuarij, quod Diamuscum, aut Diaploris uocant, sorbendum præbe. Theriaca quoq; non parum hoc loco prodest, cum lacte sumpta, ut Rasis quoque probat.

MATER PVERORVM.

EST præterea morbus, qui puerorum mater uulgarè nomine uocatur, quæ nonnihil cum epilepsia

epilepsia commune habet, & infantes plerunque, cum lactantur, infestat. Cuius signa sunt hæc: frequens ploratus, terror inter dormiendum, uigilie, calores immodici, & foetens anima.

Prouenitq; etiam hic ex imperfecta concoctione, cum lactis plus infanti quam concoquere potest, præbetur.

Itaque cum huic succurrere uoles, primum cura, ut laxe nutricis emendetur, quò facilius concoqui possit, deinde Electuarij eius, quod diamuscũ uocant, aut diaploris, quotidie infanti scrupulum dimidium dato. Inprimis autem confert, theriacum cum lacte sumpta.

ASTHMA, RAYCEDO, SI ue stridor animæ.

S*uperius de difficultate spirandi, & quomodo eadem curanda sit, diximus. Sed eadem illa interdum ita increfcit, ut infans in somno quoque egrè, & non nisi cum sonitu ac stridore quodam anhelet.*

Quod cum accidet, ita medicandum erit: Accipe Lini semen bene tritum, ac melle deo spumato temperatum, ori infantis subinde illine.

Quòd si calor uehemens erit: Accipe Cuminum tritum, & melle de spumato temperatum, eodem modo adhibe.

DE PARTV

PROCIDENTIA SEDIS.

Contra procidentiam sedis, hoc est, cum os intestini inter connectendum se emouet, accipe psidie, myrti, calyculorū glandis, foliorū rubentis aride rosæ, cornu ceruini combusti, aluminis, ungulæ caprinæ, balaustie, hoc est, floris granati, & gallæ, singulorum pondus par, eaq; omnia cum aqua decoque tamdiu, donec aqua vires decoctorum attrahat, & in eadem aqua tepida infantem laud.

TENASMV S.

Qualis morbus Tenasmus sit, supra diximus, is igitur infamibus quoq; interdum accidit, & plerunq; ex frigidityte, contra quem his remedijs utere : Accipe Nasturtij hortensis, & cumini seminis, singulorum pondus æquale, idq; tritum, temperatū butyro ueteri, cum aqua frigida bibendum præbe.

Aliter : Accipe Terebinthinam, eaq; carbonibus imposita, furnum qui inde oritur, sede infantis excipe, cæteris circumcirca obturatis.

Item accipe colophoniam picem, eaq; carbonibus imposita, suffitu anum infantis, ut supra, confove.

TINEAE ALVI.

Inascentur & tinea aluo, siue intestino infantis

fantis recto, magnitudine uidelicet earum, quæ ueteribus caseis innasci solent.

Innascentur item & aliæ in uentre, magnitudine lumbricorum: Contra has igitur hæc remedia prosunt: Accipe graminis aquam, siue ut alij uolunt, aquam proserpinatæ, eamq; cum lacte potandam infanti præbe. Aut sic: Accipe corallij candidantis, rasuræ eboris, cornu ceruini combusti et Iryi, singulorum scrupulos singulos, saccaricandi di uncias duas & semi, aquæ graminis, seu ut alij, centinodiæ, quantum ad temperanda illa sufficit, & ex ijs omnibus subactis suppositoria confice, et infanti quotidie pondere drachmarum duarum adhibe. Aliter, secundum Rasim, Accipe Cumin triti, & felle bubulo temperati, quantum satis uidebitur, & inde emplastrum factum, umbilico infantis impone.

Item oleum oliuarum sumptum, contra omnis generis tineas prodest, easq; necat.

Item contra tineas minores ani, accipe coti lanam teneriorem, & ex eadem suppositoria confice, quæ oleo absinthij, aut rutæ, aut nucleorum persicorum, aut etiam amygdalæ amaræ, intincta, sedi infantis insere. Prodest item infantem lauare aqua, cum qua folia persici, & absinthium cocta fuerint. Vnguentum ad eundem usum: Accipe absinthij, lupini, singulorum binas drachmas, Silicis mōtari, cumini, nigellæ, ccm aureæ, ccm omci, cora

nu ceruini combusti, singulorum drach. quatuor, eaq; omnia trita, & oleo absinthij, aut amygdala amara, pondere duarum unciarum, additis cera drachmis quatuor temperata, in unguentum redige, apsoq; apud focum, aut aliàs in loco calido, infantis uenrem & corpus perunge.

Aliud eodem : Accipe nigellæ drach. duas, absinthij, mastiches, singulorum drachmam unam, aloës, corallij rubri, singulorum drach. duas, coriandri præparati, drach. sex, eaq; omnia bene trita, & cum farina siliiginis uncijs tribus, lupinorū tritorū drachmis sex, & croci drachma una, additis succorutæ, pondere unciarum duarum, aut si hic desit, oleo rutæ, ponderis eiusdem, & succi absinthij uncijs quatuor : aut si succus desit, oleo absinthij, pondere pari, temperata, in emplastrum modum redige, idq; umbilico infantis spacio palmæ impone.

Aliter, præcipuè contra maiores tineas, quos lumbricos hodie appellant, hoc modo :

Accipe succi absinthij, & fellis bubuli unciæ binas, colocynthidos, drachmas octo, ijsq; tritis et subactis, emplastrum, addito farinæ tritici modico, confice, idq; umbilico infantis impone.

Balneum quoq; contra tineas, hoc modo apparatus : Absinthium & gallam, quantum pro modo satis erit, cum aqua decoque, eaq; aqua infantem usq; ad umbilicum insidentem, calida laua.

INTERTRIGO.

Contra intertriginem, hoc est, cum membra
 & cutis infantis, acrimonia lotij intertea-
 runtur: accipe myrtum tritura, eumque affecta
 parti asperge.

Aut accipe Iryon, Rosæ rubentis, Cyperi aut
 Tragacanthi, quantum pro modo morbi sufficiet,
 eaq; uel singula, uel omnia simul contrita, affecta
 parti insperge. Item accipe olei rosarum unciam
 unam, thuris candidi drachmam unam, bis colli-
 quatis, adde Camphoræ, prius aqua rosarum ma-
 cerata & liquefacta, grana octo, unguentoq; in-
 de facto, loca infantis uitiata, inunge.

Eodem prosunt, unguentum quod uocant al-
 bum, siue cerussæ, & unguentum rubcum.

EPILEPSIA SEV MOR-
bus Comitialis.

Comitali quoque morbo infestantur infan-
 tes, & hoc duobus modis. Aut enim simul
 cum partu adnascitur morbus, & ex frigidityte,
 & malis humoribus cerebri causam trahit. Aut
 post partum ex accidentibus causis accidit, in quo
 casu idem si ante uigesimum quintum annum mascu-
 lum, puellam uerò circa temporis illud, quo men-
 ses primum fouentur, non deserat, neq; etiam intra
 id spaciū ætatis, siue naturæ potestate, siue medi-

camenis auerti, & curari possit, periculum est, ut per omnem ætatem uitæ, seu masculus seu puella illa fuerit, eo non liberetur.

Proinde si unà cum morbo infans natus fuerit, curandum est, ut eo cibo sustentetur & alatur, qui & ætati ei conueniat, & suo tempore præbeatur, deinde qui calidus & siccus natura sit, cuiusmodi & ipsa nutrix uti debet. Rursum si nō natura, sed ex accidente aliquo morbus idem prouenerit, danda opera est, ut lac nutricis bonum, atque naturæ quàm maximè conueniens sit. Atq; eam ob rem, si necessitas postulare uidebitur, nutricis caput medicamentis idoneis & debitis purgari quoque nō inutile ac præter rem erit. Eademq; uitare debet omnia quæ in frigidant: & infanti lac præbere, non ultra quàm facile concoqui potest. Præterea in nares infantis subinde instillanda erunt, oleum castorei, oleum costi, aut oleum euphorbij, adhibendaq; ijsdem odoris causa, Ruta, & Asa foetida. Collo autem adnectenda semina & radices Peoniæ, luna decrescente decerptæ & effossæ. Et theriaca quoque, si necessitas amplius poscat, potu danda est.

Item prodest infanti dare coagulatum leporis cum aqua mulsa: quo tamen sumpto eo die abstinendum eidem à lacte & sugendo, erit.

Item collo infantis suspende uiscum quercinum, qui mense Martio & decrescente luna decerptus

ptus sit. Nec non alia plura quoque eodem conferrunt, sed nos breuitatis gratia, quæ potissima uidebantur, tantum adscripsimus.

TABES SEV MACIES immodica.

AT quoties infans ita decrefcit, ut offa cutem trahât, ex qua re etiam in languorem & egritudinem incidit, lauachro utendum est, ex aqua, cum qua caput & pedes arietis cocta eoufque fuerint, donec caro ab offibus ultrò ac spontè abscedat, seseq; resoluat. Et ex hoc lauachro, quoties infans exit (sepius enim eo lauari debet) abstergendus est primum accuratè, deinde unguendus, hoc quod sequitur unguento:

Accipe butyri non cocti, siue recentis, olei uio-
larum, aut rosæ, singulorū drachmas binas, axun-
giæ drachmas sex, Cere candidæ drachmas qua-
tuor, eaq; omnia simul colliquata, in unguentum
refer, eoq; ut diximus, à balneo utere.

Vnguentum aliud: Accipe ceram candi-
dam, axungiam, setum ouis, butyrum recens, hæc
omnia in uase carboribus imposito colliquata, de-
colata, & in unguenti speciem redacta, ut supra.

LASSITUDO MEM- brorum.

D E P A R T V

INterdum fit, ut infantis membra paralytica more langueant, suumq; officium destituant, ita ut neque manus & brachia attolli, neque pedes incedere ualeant. Proinde si hoc accidat eo tempore cum adhuc mamma infanti datur, confortanda atque firmanda nutrix est ijs medicinis, quæ calefaciunt, atque siccant. Eademq; cibo uti debet ut plurimum assato aut fricto: à lacte uerò & piscibus, item carne crassa & indurata sale, prorsum abstinere.

Præterea nec uino uti debet diluto ac mixto, infantemq; priusquam lactetur, lauare, & deinde oleo Castorei, aut Costi perungere. Cui etiam quotidie ex hoc Electuario, quod sequitur, aliquantū sorbendum dari, non inutile erit.

Accipe Mentastri, Cinnamomi, Cumini, foliorum Rose arida, Mastiches, Fœmigræci, Valeriane, præterea Amei, Doronici, ut uocant, Zedoaria, Garyophylli, Sandali, Xyloaloe, singulas drachmas, Musci autem drachmæ dinadium, his omnibus simul tritis & melle despumato subactis, electuarium confice, & ex eo quotidie infanti laboranti quadrantem drachmæ sorbendum dato.

Quòd si infans omnibus membris deficiat, accipe Cerae unciam, & drachmam unam Euphorbij, eaq; subacta, & temperata cum oleo oliui, emplastri modo spine infans imponere.

TREMOR ARTVVM.

TRemor artuum si infanti accidat, periculum ne contrahatur membris, & Epilepsia corripitur, proinde uenienti malo ita succurrendum est: Accipe oleum rosarum, & oleum Nardi, ijsq; simul mixtis ac calidè temperatis, spinam infantis, & itè cetera membra quæ tremūt, perūge.

Quamuis idem etiam alio oleo, quod calefaciat, ut est Laurinum, fieri potest.

Quod si hac medicina nihil proficies, medicos ulterius consule.

CALCVLV S.

Praterea si infans calculo, aut alia quapiam urinae, ac eius meatuum obstructione laborat, id quod ex his signis deprehenditur: si stranguaria uexatur: si saepe urinā ciet, modicè tamen, & non nisi cum difficultate ac dolore emittit: si ipsa urina diluta & clara: & in masculino membrum laboranti assiduò arrigitur, tunc in hunc modum subueniri debet.

Principiò in aqua, cum qua malua, Ibisus, semen lini, parietaria, cocta erunt, infantem lauato, deinde sorbendum aliquid dato, quod urinā ciet, et promouet: postremò, quādo cubitū reponitur, eundem oleo circum genitalia inungito, & aquā morabaccorum, cum lacte potandam dato. Aut aliter: Accipe sanguinem hirci, & scorpionis cre-

DE PARTV

mati puluerem, eaq; unà cum oleo scorpionum, aut oleo lilij candidi, subacta & temperata, emplastri modo, infantis corpori, supra genitalia impone.

OCVLI STRABI.

Postremò strabos oculos quoq; sic procura-
bis, ne ea consuetudo in naturam transeat;
Principiò cunas, in quibus infans iacet, ita collo-
ca, ut infans lucem rectà aspiciat, neq; sursum, ne-
que in latus acie defletere possit. Quòd si in ob-
liquum acie rapi, & limis tueri iam cœperit, tum
cunas rursus ita pone, ut diuerso latere lucem ha-
beat, cogaturque ab eo latere, in quod acie defle-
xerat, in alterum ac diuersum, dum lucem petit,
refletere. Noctu autem, lucernam quoque in
eandem partem pone, ut eius lumine, ab eo late-
re, in quod acie deflexerat, in diuersum eodem
modo reuocetur.

Præterea in eandem partem, à qua uisus infan-
tis in diuersum rapitur, aulea uariegate, seu pan-
nos illustrium colorum, præcipuè lutei & prasi-
ni suspende, ut eorum quoq; obiectu, uisus reuocet-
tur. Nam dum crebrò respiciet ad ea quæ uisum al-
liciunt, aciem ab ea parte cui iam assuescebat, in
diuersam paulatim retorquebit. Atque hæc eousq;
facere conueniet, donec rectam aciem recepisse
uideatur. Nam si longius idem feceris, neque mo-
dam

pum certum obseruabis, periculum est, ne quod
ab uno latere deriuabit, in alteram, studio uitan-
di nimio, transferas.

Atq; hæc pro modo huius tum argumenti, tum
etiam libri tradidisse sufficiat. Quæ si studiosis
ac bonis, ut quiq; erunt, grata ac lectu digna uide-
buntur, futurum confido, ut neque illos lectionis
sue, neq; me laboris ac operæ unquam pœniteat.
Neq; enim tam imperitum aut inhumanum quen-
quam fore arbitror, qui, si quid durius aut minus
scitè hic à me dictum est, non rei potius dif-
ficultati, et argumento, à crebro scri-
bentium usu remoto, quàm mihi
aut negligentiae meæ tri-
buendum esse ius
dicet.

F. I N I S.

INDEX HVIVS

LIBELLI.

A.

Abortus signa 37 a

Abortuū causæ 33 b

Abortus quo tempore

plerūq; accidat 34 a

Aluus astricta 54 a

Alui concitatio 33 a

Aluitinæ 64 b

Anus puerperæ promi-

nens 31 a

Apostema cerebri 58 b

Apostemata aurium et

humor fluens 53 a

Artuum tremor 68 a

Asthma, rauco, siue

stridor animæ 61 a

B.

Balneum 30 a

C.

Calculus 68 a

Calores immodici, seu

febricule 59 a

Constipatio 13 b

Corpus intumescens ac

turgidum. 60 a

Cunarum agitatio 50 b

Circa infantum 44 b

E.

Electuaria 30 b

Epilepsia seu morbus

comitialis 66 a

Excrementorum indi-

cia. 53 a

Exulceratio ginguae

52 b

I.

Infans quamdiu lauare

debet 47 a

Infantis lactandi ratio.

47 b

Infantis tractatio 46 a

Inguinum tumor 61 a

Insomnia 63 b

Intertrigo 66 a

Intestinum magnum &

genitalia mulierum

coniuncta 52 b

L.

Lac matris 47 b

Lac

I N D E X.

Lac nutricis 48 b
 Lacti nutrici progene-
 rando 49 a
 Linguae pustula seu ues-
 sice 57 a
 Loci mulierum crum-
 pentes 31 b
 Lotio 14 a 45 b

M.

Mares facilius parium-
 tur quàm foemine.
 10 b
 Mater puerorum 63 b
 Membrorum lassitudo
 67 a
 Menses nimij 28 b
 cōtra Menstrua 29 b
 Morbi infantū, corūq;
 cura 51 b

N.

Nausea siue uomendi
 appetitus 62 a
 Nutrix qualis esse de-
 beat 48 a

O.

Oculi strabi 68 b

Oculorum albugo 59 a
 Oculorum tumor 58 b
 Oris exulceratio 58 a

P.

Papula, cutis uesicula.
 60 b

Pariendi tempus 8 b

Partus in utero situs
 6 a

Partus adiuuantia.
 21 a

Partus difficultas quo
 modo curanda 13 a

Partus emortui signa,
 et quomodo idem
 pellatur 38 b

Partus emortui educen-
 di ratio 41 b

Partus facilitas et dif-
 ficultas 10 a

Partus grandior 17 a

Partus tempore neces-
 saria quæ 15 a

Partum uiuum parien-
 te mortua educere.

44 a

Partus

I N D E X.

Partus naturales & cõ	Suffitus.	14 b
tra naturam qui. 8 b	Suppositoria	13 b
Pregnans quando pur		
ganda 35 a	T.	
Præfagia ex umbilico.		
45 a	Tabes seu macies im-	
Pulueris cõpositio 32 a	modica 67 a	
	Tenasmus 64 b	
S.	Tormina 27 b. & c.	
Secundina eximenda .	Trochisci 30 b	
23 b	Tumor 27 b	
Secundina proscinden	Tussis seu destillatio.	
da 16 b	55 b	
Sedilia prægnātis 16 a	V.	
Sedis procidentia 64 b	Ventris tormina 59 b	
Singultus 62 a	Victus 15 a	
Spasmus infantum, &	Vmbilicus mulieris dis	
eius remedia 55 a	solutus 32 b	
Spirandi difficultas.	Vmbilici procidentia.	
56 b	46 a	
Sternutatio 60 a	Vmbilici resectio 45 a	
	Vmbilici tumor 61 a	

FINIS INDICIS.

FRANC. Apud Hæred. Christ.

Egen. Anno 1556.